4 Kasım 2026 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.03
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın kıymetli temsilcileri; sizleri Başkanlık Divanı adına sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 8'inci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Ticaret Bakanlığı, Helal Akreditasyon Kurumu ve Rekabet Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Şimdi Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, şimdi Sayın Bakana konuşması için otuz dakika süre veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Hayırlı sabahlar, günaydın herkese.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri, kıymetli hazırun, değerli basın mensupları; Ticaret Bakanlığı 2027 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2025 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifini görüşmek ve Bakanlığımızın faaliyetlerini değerlendirmelerinize sunmak üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığımızın çalışmalarına yönelik olarak konuşmamda yer verilen bilgilerden fazlasını size sunulan kitapçıklarda bulabilirsiniz. Ayrıca, yapacağım konuşmanın takibini sağlayabilmeniz açısından da kitapçıkta bu bölümler kalın metin ile gösterilmiştir. Ayrıca, ekrandan da takip edebilirsiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünya ekonomisi 2020 yılında başlayan 2022 yılı başındaki Rusya-Ukrayna savaşının enerji ve emtia piyasalarında yarattığı dalgalanmalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte artan jeopolitik belirsizlikler, ticaret gerilimleri ve yaygınlaşan korumacılık tedbirleri zayıf dış taleple birlikte dünya ticareti üzerindeki baskıyı artırmıştır, özellikle bizim dış ticarette ihracat pazarlarımız olan Batı bölgelerindeki ekonomik durgunluk ve ticaretteki yavaşlama olumsuz etkilemektedir. Yakın coğrafyamızda yaşanan İran-ABD-İsrail savaşı da bu zorluklara eklenerek dünya ekonomisi ve ticareti açısından riskleri daha da ağırlaştırmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ticaret Bakanlığı olarak Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu Türkiye Yüzyılı'nı ticaretin yüzyılı yapmak vizyonu doğrultusunda çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürüyoruz. Yerli üreticimizi haksız ithalata karşı korumak, ihracatımızın mal ve hizmetler bazında sürekli artırmak, gümrüklerimizin etkinliğini artırmak, iç ticaretimizin istikrarlı ve adil rekabet şartlarında işlemesini sağlamak, esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek ve tüketicilerimizi korumak için var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. 2002 yılında 36 milyar dolar olan mal ihracatımızı 7,6 kat arttırarak 2025 yılında cumhuriyet tarihimizin en yüksek seviyesi olan 273,2 milyar dolar seviyesine yükseltmiştik. 2002 yılında 14 milyar dolar olan hizmet ihracatımızı da yaklaşık 9 katına çıkararak 2025 yılında 124,9 milyar dolara yükselttik. Böylelikle hizmetler dengesinde 63 milyar dolar gibi rekor bir fazla vererek cari işlemler dengesine önemli bir pozitif katkı sağlandı. Böylece toplam mal ve hizmet ihracatımız son yirmi dört yılda 7,9 kat artmış oldu. Yıllıklandırılmış olarak bu yıl ekim ayı itibarıyla dün açıkladığımız dış ticaret verilerine göre aylık ihracatımız yüzde 8,1 artışla ekim ayında 25,9 milyar dolara yükseldi. Eylül ayında da yüzde 15'lik artışla 26 milyar dolarlık aylık mal ihracat rekorunu gerçekleştirmiştik. Böylece son 12 ay yıllıklandırılmış mal ihracatımız 285,6 milyar dolara yükselmiş, yüzde 5,4 artmış oldu, tüm zamanların rekoru kırılmış oldu. 2026 yılı OVP hedefi olan 282 milyar doları eylül ayında aşmıştık, şimdi 285,6 milyar dolarla ekim ayına ulaştık. Son bir yılda mal ihracatımızı 15,6 milyar dolar artırırken 2026 yılının ilk on ayında net 12,4 milyar dolar artırmış olduk. Yüzde 5,5 bir artış bu sene ilk on aydaki mal ihracat artışımızdaki artıştır. Son 42 ayın 31'inde aylık mal ihracatımız artmıştır. Son 42 ayın 24'ünde de aylık mal ihracat rekoru kırılmıştır. Bu yıl ilk 10 ayın 7'sinde aylık ihracat artışı sağladık ve ilk 10 ayın 6'sında aylık ihracat rekorları kırıldı. Özellikle nisan ayından bu yana her ay aylık ihracat rekoru kırmaktayız. Faaliyet bazlı il istatistiklerine göre 2026 yılının ilk on ayında 53 ilimiz ihracatını artırırken, 30 ilimiz de 1 milyar doların üzerinde ihracat yapmış oldu. 2002 yılında dünya ticaretinde, dünya ihracatında yüzde 0,55 olan payımız 2025 sonu itibarıyla yüzde 1,04 olarak gerçekleşmiştir. Bu başarılar Hürmüz Boğazı'ndaki blokaj, Karadeniz'deki gemilerin bombalanması, Avrupa Birliği pazarlarındaki durgunluk ve

kuzeyimizde, güneyimizde, doğumuzdaki sıcak savaşlar, Ukrayna-Rusya savaşı ve Orta Doğu'daki İsrail soykırımlarının doğurduğu gerilimlere rağmen elde edilmiştir.

Geçen yıl hizmetler sektöründe 123,9 milyar dolar olan ekim ayındaki yıllık ihracatımızı bu yıl ekim ayı itibarıyla 127,4 milyar dolara yükselttik. 2026 yılı başında Sayın Cumhurbaşkanımızın ihracat ailesi olarak bizlere vazettiği 410 milyar dolarlık mal ve hizmet ihracatı hedefimizi ekim ayı itibarıyla 413 milyar dolarla aşmış bulunuyoruz. Mal ve hizmet ihracat toplamının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da 2026 yılının ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 23,5 olarak belirlenmiştir. İhracatımızda geleneksel ürünlerimizin ihracatını ve pazarlarımızı artırmaya çalışırken teknoloji yoğunluğu olan ürünlerin de ihracatını artırmakta önemli bir ilerleme sağladık. 2002'de yüzde 30,4 olan orta yüksek ve yüksek teknolojili ürün ihracatının toplam sanayi ihracatındaki payı 2025 yılı itibarıyla yüzde 43,5'e yükselirken bu yıl ekim ayı itibarıyla yüzde 44,3'e yükselip tüm zamanların en yüksek seviyesi olmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ihraç pazarlarımızı genişletmek, mevcut pazarlardaki payımızı büyütmek, geleneksel ihraç ürünlerimizdeki gücümüzü korumak ve yüksek teknolojili katma değerli ürünlerin ihracatımızdaki ağırlığını artırmak için ülkemizdeki firmaların uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesi, ihracat kapasitelerinin güçlendirilmesi, yurt dışında tanıtım, pazarlama, markalaşmaya yönelik giderlerini destekliyoruz. 2025 yılında 22.686 mal ihracatçımıza toplam 23,5 milyarlık destek sağladık. 2026 yılında ayrılan kaynak 32,8 milyar TL'ye yükseldi. Hâlâhazırda 15.914 firmamıza 21,2 milyar lira tutarında destek sağlamış bulunuyoruz. Hizmetler ihracatında da ihracatçılarımıza bu yıl 12,5 milyar liraya yakın bir destek sunmuş durumdayız. 2025 yılında 2.435 hizmet ihracatçımız 7,4 milyar lira destek alırken 2026 yılında 12 milyar liraya yükseldi. Hâlihazırda da 2.104 firmamız 11 milyar TL desteği almış durumdadır. Bu yıl inşallah sizlerin de destek ve onayları olduğu takdirde 2027 yılında mal ve hizmet ihracatına yönelik destekler için ayrılan kaynak 65 milyar lira olacaktır. Bu desteklerin yanı sıra 2026 yılında 114 ülke ve 167 merkezde 220 ticaret müşaviri ve ateşesiyle firmalarımızın her daim yanında olmaya devam ediyoruz. İhracatımızı finansman açısından desteklemek noktasında TÜRK EXIMBANK'ın Merkez Bankası ihracat reeskont kredileri kullanımı noktasında çok önemli katkısı bulunmaktadır. TÜRK EXIMBANK gerek ihracat kredi, ihracat sigortası gerekse ihracat reeskont kredisi ve geçen yılın sonunda başlattığımız alıcı kredileri yoluyla ihracatımızın finansmanı için önemli bir destek sağlamaktadır. Bu noktada geçen yıl 54,3 milyar dolar finansman desteği sağlayan EXIMBANK bu yıl 59 milyar doları aşacak bir destek sağlayacaktır. Firma sayısı 18.837'dir, ihracatçı firma sayısı bu desteklerden faydalanan; KOBİ'lerin bu firmalar arasındaki payı da yüzde 83 olmuştur. EXIMBANK'ın öz kaynağı 216,5 milyar Türk lirasına yükseltilmiştir. Türk Ticaret Bankası de 2025 yılında 76,3 milyar TL verdiği finansman desteğini bu yıl sonuna kadar 110 milyar TL'ye ulaştıracaktır.

İGE özellikle KOBİ'lere kefalet sağlama noktasında bugüne kadar 297,7 milyarlık kefalet sağlayarak 340,4 milyar TL'lik kredi kullanma imkânı sağlamıştır. İGE'nin kefalet portföyünün yüzde 70'i KOBİ'lere ayrılmıştır. İhracatçılarımızın günlük reeskont kredi limiti 5 milyar liraya yükseltilmiştir. Bunun 1,5 milyar lirası tekstil, giyim, deri, ayakkabı, mobilya gibi emek yoğun sektörlere tahsis edilmiştir. Reeskont kredisinin maliyeti de yüzde 23,95'tir. Son 22 ayda ihracatçılarımıza toplam 1,9 trilyon TL reeskont kredisi Merkez Bankası kaynakları ile kullandırılmıştır. Yaklaşık 541 milyar lira civarında bir faiz sübvansiyonu sağlanmıştır. Emek yoğun sektörlerimizde istihdamı korumak amacıyla tekstil, hazır giyim, deri, mobilya sektörlerinde çalışan her bir personel için 2025 yılında 2.500 lira olarak başlatılan firma başı, istihdam başına destek 2026 yılında 3.500 lira olarak uygulanmaktadır.

Ülkemizde 19 serbest bölge faaliyettedir, geçen yıl 2025'te 12,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Bu yıl da ilk 10 ayda yüzde 5,5 artışla 11 milyar dolarlık ihracat 19 serbest bölgemizden gerçekleştirilmiştir.

Mal ithalatına gelince, mal ithalatımız 2025 yılında yüzde 6,2 artarak 365,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmişti. Savaşın enerji ve emtia fiyatları üzerindeki ağır baskılarına rağmen bu yıl ithalat artışımız sınırlı kalmıştır, yüzde 5,4 artışla ekim itibarıyla yıllıklandırılmış 380,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir ve burada özellikle enerji ithalatımızda net 10 milyar dolar bir artış 10 ayda maalesef dünya piyasalarındaki aşırı fiyat artışları nedeniyle olmuştur. Buna rağmen ithalat artışı ihracat artışının gerisinde kalmıştır. Tüketim malı ithalatımız da bu yıl yüzde 4,5 gerileyerek 2,7 milyar dolar bir tasarruf sağlanmış olmaktadır. Ekim ayı itibarıyla son bir yılda ithalat 19,6 milyar dolar artarken -ki bunun 10 milyar doları sadece enerjiden geldi, bir o kadar da elektrikli makinalar ve ürünlerden geldi- ihracatta da net 15,6 milyar dolarlık bir artış sağlanarak dış ticaret açığının kontrol altında tutulması sağlanmıştır. Geçen yılı 92,2 milyar dolar dış ticaret açığıyla kapatırken bu yıl ilk on ay sonunda yıllıklandırılmış açığımız 95,1 milyar dolar seviyesinde kalmıştır yani 2,9 milyar dolar sadece ilave bir artış olmuştur. İhracatımızın ithalatı karşılama oranı da dünyadaki dış ticaret ve ekonomi alanındaki bu olumsuzluklara rağmen 0,2 puan artışla yüzde 75'e yükselmiştir. İthalat noktasında şunu söyleyebiliriz: Yerli üretimimizi, millî üretimimizi haksız ticaret unsurlarına karşı koruma noktasında kararlıyız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Fona karşı BYD'yi korudunuz mu?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bu noktada 155 adet dampinge ve sübvansiyona karşı tedbirlerimiz uygulanmaktadır. 118 adet önlemlerin etkisiz kılınmasına karşı tedbirlerimiz yürürlüktedir. Dampingli ithalatın diğer ülkeler üzerinden gelmesine de müsaade etmiyoruz. 192 ürün grubunda gözetim uygulamalarımız vardır. 10 ürün grubunda da "safeguard" denilen korunma tedbirlerimiz bulunmaktadır ve tam 4.618 üründe de ilave gümrük vergileri uygulanarak yerli ve millî üretimin korunması ve geliştirilmesi çabalarımıza dış ticaret politikası olarak katkı veriyoruz. Cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2025 yılında yüzde 1,9 olarak gerçekleşmiştir. 2026 yılının ilk çeyreğinde yüzde 2,4; ikinci çeyrek sonunda yüzde 2,3 seviyesinde bulunmaktadır.

Değerli Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 yılında Dış Ticarette Risk Esaslı Kontrol Sistemi'ni (TAREKS) de yapay zekâ teknolojilerini kullanarak kapsamlı olarak yeniledik ve ithalatta uygunsuz ürünlere karşı etkin bir denetim yapılmakta ve bu anlamda Türk Standartları Enstitüsüyle de geniş bir iş birliği sürdürülmektedir.

Ticaret diplomasisi alanında serbest ticaret anlaşmalarımızla yeni pazarlar kazanmaya çalışmaktayız. Toplam sayısı 25'tir, tercihli ticaret anlaşmalarımızın sayısı da 7'ye ulaşmıştır. İngiltere ile yürürlükte olan STA'mız oldukça iyi işlemektedir. Hizmetler sektörünün genişletilmesi noktasında da müzakereler devam etmektedir. Kanada'yla da iki tarafın da isteğiyle modern ve kapsamlı bir STA yapılması konusunda görüşmeler kasım ayı sonunda Türkiye'de başlayacaktır.

Diğer taraftan, Karma Ekonomik Komisyonu ve JETCO toplantıları mekanizmalarıyla da ticaret diplomasimizi diğer bakan arkadaşlarımın daha aktif destekleriyle sürdürmekteyiz. 2026 yılının on ayında tam 66 ülke ve teşkilatla toplam 256 toplantı ve görüşme gerçekleştirdik.

Avrupa Birliğiyle ilişkilere geldiğimizde Avrupa Birliği ülkeleriyle otuz yıldır devam eden gümrük birliğinin genişletilmesi, karşılıklı yatırımların artması, yeşil ve dijital dönüşüm, e-ticaret, çelik kotaları, enerji, ulaştırma, savunma, sanayisi alanındaki iş birliği olmak üzere geniş bir gündemle müzakereleri yürütmekteyiz. Bu çerçevede Avrupa Birliğinde bu yıl içinde özellikle ticari ve ekonomik ilişkilerimizde somut kazanımlarımız oldu. Avrupa Birliğinin yarı yarıya azalttığı çelik kotaları noktasında Türkiye olarak yüzde 70'ten fazla kota payımızı korumayı başardık ve fiiliyatta da geçen yılki rakamlara yakın bir ihracatımız çelik üreticilerimiz tarafından yapılmaktadır ve kendileri de bizlere müzakerelerdeki bu kazanımlar dolayısıyla teşekkür ettiklerini her defasında söylemektedirler.

Bunun yanında, makine emniyeti mevzuatını çıkaran AB'yle bu konuda da uyum sağlanmıştır. Beyan metnini imzaladık, 1 Ocaktan itibaren de makine ürünlerimiz AB'nin makine emniyetleri mevzuatına uygun olarak devam edecektir. Yine, 1 Temmuzda AB'nin başlattığı e-ticaret gönderilerine uyguladığı parsel başına 3 euro gümrük vergisini Türkiye'den gönderilen ürünler için muafiyet kapsamına aldırmayı başardık. Diğer taraftan, Avrupa Akdeniz havzasındaki STA'ları gümrük birliğimize uyarlama konusundaki Avrupa-Akdeniz Menşe Bölgesel Konvansiyonu noktasında da bütün Akdeniz ülkeleriyle anlaşmalar, protokoller imzaladık, Tunus'un da teati yapmasıyla hepsi tamamlanmış olacaktır. Gerek AB dışı pazarlarda gerek ABD, Ukrayna, Rusya gibi pazarlarda temaslarımız devam etmektedir.

AB'nin dünyadaki ticaret savaşları ve artan korumacılık karşısında başlattığı "Made in EU" ve sanayi hızlandırma yasası taslağı konusundaki gelişmelerde de yoğun bir şekilde hem Hükûmet olarak hem Ticaret Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı olarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz. 4 Mart tarihinde Avrupa Birliği Komisyonunda kabul edilen kanun taslağında Türkiye'nin gümrük birliği "Made in EU" kapsamı içinde değerlendirilmiştir fakat Avrupa Birliği Parlamentosu ve Avrupa Birliği Bakanlar Konseyindeki tartışmalar hâlen devam etmektedir. Bu konuda Türk otomotiv sektörü açısından elektrikli araçlarda gelecekte sıkıntılar oluşturabilecek ve pazar imkânlarımızı daraltabilecek önerilerle ilgili olarak yoğun bir ticaret diplomasisi ve siyaset diplomasisi sürdürmekteyiz. Son bir yıl içinde tam 92 ayrı ziyaretler, toplantılar, görüşmelerle AB Komisyon yetkilileri, AB üyesi ülkelerin ilgili bakanları, Avrupa parlamentosu raportörleri, Avrupa Parlamentosunun gruplarının başkanları ve başkan vekilleriyle yoğun temaslar yaptık. Türkiye'de yatırımı olan Avrupalı şirketlerle yoğun görüşmeler yaptık, başkanlarıyla ve Türkiye'deki STA'lar, üreticilerimizle beraber ve Avrupa'daki oto üreticileriyle de yoğun bir diplomasiyi sürdürüyoruz. Bütün yoğun çalışmalarımız içinde en çok önem verdiğimiz konu budur.

Amerika Birleşik Devletleri 2'nci büyük ihracat ortağımızdır. Bu noktada, ABD'de ticaretteki korumacılık rüzgarları esmesiyle beraber getirilen ilave gümrük vergileri noktasında da ABD'nin Ticaret Bakanlığı ve ABD'nin özel dış ticaret temsilcisiyle yoğun bir şekilde müzakere süreci içindeyiz. Tekstil, çelik, otomotiv, gıda, mobilya gibi sektörlerde de getirilen ilave vergiler noktasında da onlarla çeşitli önerilerimiz çerçevesinde müzakeremiz devam etmektedir.

Rusya-Ukrayna cephesinde ise Karadeniz'deki seyrüseferin güvenliğe kavuşması noktasında başta, Sayın Cumhurbaşkanımız, Dışişleri Bakanımız olmak üzere yoğun temaslar sürdürülüyor, biz de muhataplarımızla görüşme hâlindeyiz.

Çin dünyanın en büyük ticaret devi ve ihracatta da 3,5 trilyon doları aşan bir ihracat devi olarak dünya ticaretinin yüzde 15'ini almış, domine etmiş durumdadır. Bu çerçevede, Çin'le olan dış ticaret açığımızın azaltılması noktasında gayretlerimiz ve müzakere süreçlerimiz devam etmektedir. Bu yıl Çin'e ihracatımız yüzde 48,8 oranında ilk on ay itibarıyla artmıştır ancak üretimde daha ucuz maliyetli girdiler ve ham maddeler noktasında Çin kaynaklarını tercih eden sanayilerimizin yaptığı ithalatlarla beraber Çin'le dış ticaretimizde geçen yıl 46 milyar dolar bir açık söz konusuydu.

Yerli üretimimiz TOGG'u korumak amacıyla, Mart 2023'te, Aralık 2023'te, Haziran 2024'te otomotiv piyasamızı korumak amacıyla aldığımız tedbirler Çin tarafından Dünya Ticaret Örgütü Anlaşmazlıkların Halli Mekanizmasına taşınmıştı. İki yıl süren panel toplantıları sonunda panel tarafından 26 Temmuz 2026 tarihinde verilen kararda elektrikli otolar ve teknik düzenlemelerle alakalı Çin lehine, içten yanmalı motorlar ve hibrit araçlar noktasında ve serbest ticaret anlaşmaları ve Gümrük Birliğinin kapsam dışında tutulması konularında Türkiye tarafı haklı bulunmuştur. Bu çerçevede, anlaşmazlıkların halli organına Çin bu kararı taşımamıştır, bize bu kararla ilgili olarak müzakere konusunda talepte bulunmuştur ve bu talep üzerine gerek bizim temyiz mekanizmasını çalıştırmamız gerekse de Çin'in panel raporuyla ilgili olarak Anlaşmazlıkların Halli Mekanizmasını çalıştırması konusu iki tarafın müzakerelere zemin ve uzlaşma çabası araması nedeniyle 2 kere birer ay süreyle uzatılmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesini daha yeni Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde Ankara'da geçen hafta tamamladık. Afrika ülkeleriyle olan ilişkilerimizi geliştiriyoruz. Koca Afrika Kıtası'yla 2002'de 8,8 milyar dolar olan yıllık dış ticaret -ihracatımız 10 kat, ithalatımız 6 kat artarak- yaklaşık 41 milyar dolara geçen yıl itibarıyla ulaşmıştır. Körfez Savaşı'nın Orta Doğu ve Körfez ülkeleriyle ilişkilerimize ilk aylarda olumsuz etkisi olmakla beraber

Suudi Arabistan'la 15 Nisanda transit vize rejimini başlatmamız sayesinde Körfez ülkelerine, Orta Doğu ülkelerine ticaretimiz de devam etmektedir. İsrail'le ticareti gümrüklerimiz, limanlarımız, serbest bölgelerimiz açısından 2 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla tamamıyla durdurmuştuk. Bu karar bugüne kadar, iki buçuk yıldır aynı hassasiyetle ve titizlikle devam etmektedir. Filistin Hükûmetinin acil ihtiyaçlar talebi üzerine de talep ettiği ürünlerle alakalı olarak geliştirdiğimiz özel mekanizmayı da her ay, her ürün başına Filistin ve Türk tarafının özel onay vermesi suretiyle kontrollü bir şekilde uygulamaya devam ediyoruz. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımızca yayınlanan bir tamimle de Türk Bayraklı gemilerin İsrail limanlarına gitmeleri, İsrail bayraklı gemilerinin de ülkemiz kıyı tesislerine girişleri yasaklanmıştır. Kurallara aykırı tespitlerin olması hâlinde Türk Ceza Kanunu hükümleri çerçevesinde hukuki süreçler başlatılacaktır.

Bakanlığımızla ilgili kuruluş olan Helal Akreditasyon Kurumuyla mevzuat ve uluslararası standartlarda belirlenen objektif kriterler çerçevesinde helal sertifikası vermekle görevli kuruluşlar denetlenmektedir. Helal Akreditasyon Kurumu belge vermemektedir. Helal belgesi verecek kuruluşların akreditasyonunu kontrol etmekte, denetlemektedir ve bu denetlemelerden sonra akredite olan kuruluşlar helal belgesi verebilmektedirler. Bu noktada, 2019'dan bu yana toplam 147 kuruluş akreditasyon kararı almıştır. Bu kuruluşların da 3 bin tesisi helal belgelerini kullanmaktadırlar. İç ticarette otomotiv, emlak piyasalarında güvenli ödeme, elektronik ilan doğrulama sistemi ve sosyal medyalardaki aldatıcı reklamları kontrol gibi birçok düzenlemelerimiz yürürlüğe alınmıştır. 2026'da 26 adet iç ticaretle ilgili düzenleme çıkarılmıştır. "Rent a car" sektöründe de bu düzenleme getirilmiştir. Özellikle yetki belgesiz ticaret konusu engellenmekte, yetki belgeleri vermek suretiyle ticaretin istikrarlı bir şekilde yapılması sağlanmaktadır. Tüketicinin korunmasında da bu sene 22 mevzuat değişikliğini yürürlüğe koyduk. Yine, reklamlarda güvenilir reklamlar ve reklamlardaki ticari istismarları engellemek, yenilenmiş ürün sistemiyle 1,8 milyon kullanılmış elektronik ürünün ekonomiye kazandırılması gibi önemli şeyler yaptık. Yiyecek içecek sektöründe "servis" "masa" "kuver" adı altında alınan ücretlere son verdik. Daranın toplam ağırlıktan düşürülmesini sağladık ve özellikle kadın girişimcilerin yoğun olduğu, esnek çalışma imkânlarının sunulduğu bir alan olan doğrudan satış sistemlerine ilişkin düzenlemeleri hayata geçirdik. Tarımsal ürünlerde 265 lisanslı depo işletmesi 364 noktada 14,3 milyon ton kapasiteyle faaliyet göstermekte.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Lisanslı depodaki malları çaldırıyorsunuz ama! Kanunu çıkardık, denetim yetkisi verdik!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bu sayı 2026 yılı, bugüne kadar 379 noktada 15,3 milyon ton kapasiteye ulaşmıştır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - TMO'nun malları çalınıyor!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Özellikle sebze meyve ticaretiyle ilgili olarak 2012 yılında çıkarılan Hal Kanunu'nun zaman zaman yapılmış değişikliklerinden sonra yine kapsamlı bir değişiklikle üretici birliklerinin, üretici kooperatiflerinin kurulmasını, hallerde ve pazarlarda daha fazla yer almasını ve kendilerinin hal kurmasında maddi destekle desteklenmesini öngören ve vergi rüsum gibi muafiyetlerden sağlanmalarını sağlayan kanun taslağımız da Meclisteki grubumuza sunulmuştur.

2026 yılında gıda, otomotiv, market, emlak, kuyum sektörlerinde fahiş fiyat artışı ve stokçuluk faaliyetlerini önlemek, tüketicinin korunması noktasında 81 ilimizde 401.500 işletme, 48 milyondan fazla ürün denetlendi ve iç ticaret alanında 878 milyon TL, tüketici korunması alanında 2,1 milyar TL olmak üzere toplam 3 milyar TL idari para cezası uygulandı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Soğan depolarına baskın yaptınız ya!

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Esnaflarımızı destekleme noktasında da 2 milyon 273 bin esnafımız için gereken mali desteklei ve uygulamaları yapmaya önem veriyoruz. Son yirmi dört yılda esnaflarımız açısından şu ana kadar olan süreçte tam 907 milyar lira hazine sübvansiyonu sağladık ve bu noktada 4,7 milyon esnafımız bu imkânlardan yararlandı. 2025'te 257 bin kullandırımla 176 milyar lira, 2026'nın ilk on ayında 187 bin kullandırımla 168 milyar lira hazine destekli, yüzde 50 sübvansiyonlu krediler verdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, süre doldu Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Beş dakika daha ek süre istiyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Esnafın BAĞ-KUR'u ne oldu? Esnaf kepenk kapattı.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Sayın Aygun, hepinize söz vereceğiz. Önce Sayın Bakanı dinleyelim ki ondan sonra, ne söylüyor bakalım, ona göre eleştirilerinizi yaparsanız.

Buyurun, ilave süre veriyorum, toparlayın lütfen.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Esnaf kredilerimizi, işletme kredisini üç yılda 350 bin liradan 1,5 milyon liraya ve yatırım kredisini de 3,5 milyon liraya yükselttik. Şirketler noktasında da Türkiye'de özellikle 2020 yılının başından beri 820 bin şirket kuruldu, 175 bin şirket terkin edildi, olumlu fark 644 bin ve bu noktada, 2026 yılında da 96 bin şirket kuruldu ve 24 bin şirket terkin edildi; olumlu fark devam etmektedir.

Özellikle gümrüklerimizi yenileme devam etmektedir, Gürbulak Kapısı yenilenmiştir, Hatay'da Yayladağı ve Cilvegözü kapılarındaki yenilemeler devam etmekte. Nusaybin için de Suriye tarafıyla görüşmeye devam ediyoruz. Kapıkule'de de Bulgaristan tarafı kendi gümrük kapısını yenilemeye başladı, biz de ilave tedbirler aldık. Gümrüklerde özellikle kaçakçılıkla, haksız ticaretle mücadele noktasında gümrük muhafaza ve kaçakçılıkla mücadele birimlerimizin gayretleri sonucunda 2025 yılında 45 milyarı uyuşturucu olmak üzere -33,5 tondu- toplamda 98,5 milyarlık kaçak eşya ve uyuşturucu madde yakalamıştık. 2026'nın ilk on ayı

itibarıyla da 54,5 ton uyuşturucu olmak üzere, bunun bedeli 55,5 milyardır; 43,5'i de kaçak ticari eşya, geçen yılki rakam olan 98,7 milyarlık kaçak eşya yakaladık.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonun kıymetli üyeleri; Ticaret Bakanlığımızın 2025 yılı faaliyetlerine ilişkin Sayıştay denetimi kapsamında yürütülen çalışmalar ve hazırlanan denetim raporu dolayısıyla başta Sayıştay Başkanlığımız olmak üzere denetim ekibine gösterdikleri kıymetli çalışma, katkı ve uyarılar için huzurlarınızda kalbî teşekkürlerimizi sunuyorum.

Sayın Başkan, Ticaret Bakanlığının sizlere takdim olunan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılmak üzere 2027 yılı bütçemizin 65 milyar lirası mal ve hizmet ihracatını desteklemekte kullanılmak üzere toplam 104 milyar 287 milyon 271 bin lira olarak sizlere arz edilmektedir. Ekonomik sınıflandırmaya göre 2027 yılı bütçe teklifimizin 30 milyar 393 milyon 103 bin lirası personel giderlerine, 3 milyar 345 milyon 560 bin lirası SGK devlet primi giderlerine, 3 milyar 82 milyon 506 bin lirası mal ve hizmet alım giderlerine, 1 milyar 790 milyon 465 bin lirası sermaye giderlerine, 52 milyon 500 bin Türk lirası sermaye transferleri tertibine, 65 milyar 623 milyon 137 bin lirası da mal ve hizmet ihracatını desteklemede kullanılacak cari transferlere tahsis edilmiştir.

Sayın Başkan, sözlerime son verirken Ticaret Bakanlığına ayrılmış olan bu bütçe sayesinde paydaşlarımızla, ticaret erbabımızla, ihracatçılarımızla, esnaflarımızla iş birliği içinde Türkiye'nin üretim, ihracat ve ticaret kapasitesine 2027 yılında inşallah yeni bir ivme daha kazandırmayı temenni ediyorum. Sayın Başkanımızı ve tüm milletvekillerimizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, ben de Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum.

Şimdi, milletvekillerimize söz vereceğiz.

Sayın Dinçer...

CAVİT ARI (Antalya) - Memlekette sorun kalmamış!

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Sayın Bakanlara lütfen iletin, bize bu sunumu o zaman vermesin, neyi takip edeceğimi şaşırdım bir sağdan, bir soldan; amaç herhâlde bizim takip etmememiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizin dikkatinizi dağıtmak mümkün mü Sayın Aygun? Böyle bir şeyi kim yapabilir?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Vallahi, bir sağdan giriyor, bir soldan giriyor. Böyle bir uygulama... O zaman bu kitapçıkları dağıtmasınlar.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sunumunun başında...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sen Kenya'ya bak, Kenya'ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Dinçer'e söz vereceğiz.

Sayın Aygun, 2 metin dağıtıldı; Sayın Bakanın bir konuşma metnini dağıttık, bir de daha büyük, daha fazla bilgiye ihtiyaç olur diye... Siz hangisini takip ettiniz, ikincisini mi takip ettiniz?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onu takip ettik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sunum ayrı, konuşma metni ayrıydı; ikisinden takip edebilirsiniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Rakamları bile yanlış söyledi, verdiği desteği de Bakan yanlış söyledi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Özkan Yalım'a ne oldu, Özkan Yalım'a?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sen Kenya'ya bak, Kenya'ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, evet şimdi...

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, bakın, şimdi Sayın Talat Dinçer Bey bekliyor. Teşekkür ediyoruz bu güzel katkılarınızdan dolayı.

Evet, Sayın Dinçer, buyurun lütfen.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlarımız, basın mensuplarımız; ben de öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, Ticaret Bakanlığımızın sunumunu dinledik ama tabii, gerçek hayat ile Bakan Bey'in anlattıkları arasında uçurumlar var yani piyasa yangın yeri ama Sayın Bakanımız öyle bir tablo çizdi ki maşallah, Türkiye'de her şey yerinde ve yolunda gidiyor.

Şimdi, 2026 yılının sonuna geliyoruz, bugün Ticaret Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz ancak ben bugün yalnızca bütçe rakamlarını, ihracat hedeflerini, ithalat tablolarını ve denetim sayılarını konuşmak istemiyorum; ben Türkiye'nin gerçek ticari hayatını bugün burada konuşmak istiyorum. Ürününü tarlada bırakmak zorunda kalan çiftçiyi, üretim maliyetleri altında ezilen sanayiciyi, borçlarını çeviremeyen KOBİ'yi, kepenk kapatan mahalle esnafını, ithalat karşısında rekabet edemeyen yerli üreticiyi ve markette, pazarda AVM'de her geçen gün alım gücü azalan vatandaşı burada konuşmak istiyorum çünkü bugün karşımızda çok ciddi bir tablo var. Üretici ürettiğinden kazanamıyor, esnaf sattığından geçinemiyor, tüketici satın aldığından dolayı yüksek maliyetler altında eziliyor, Ticaret Bakanlığı ise bize denetim sayılarını, kesilen cezaları, açılan işletmeleri, büyüyen ticaret hacmini anlatıyor. Peki, Sayın Bakan, bu ticaretin kazananı kim? Üreten mi satan mı tüketen mi yoksa bütün bu kesimlerin sırtından kazanan büyük aracılık ve dağıtım zincirleri mi?

Sayın Bakan, bölgem Çukurova, seçim bölgem Mersin ve geldiğim ilde iki senedir, hatta, üç seneye yaklaştı tarım ürünlerinin tamamı dalda kalıyor. Bu sene nektarinle başladı, sert çekirdeklilerle, 5 liraya alan olmadı. Onunla beraber mandalina

dalında kaldı, üretici herhangi bir yere döktürmek için bile para bulup onları toplatamadı. Limon 1 lira dalında ve şu an işçi tutsak maliyeti bile değil yani yevmiye parasını kurtarmayacak durumda. Zeytine gelince, zeytin geçen sene 20 lira, 30 lira, 40 lira fiyatlarından satılırken bu sene 10 liradan rayiç açıldı, zeytinyağı üreticileri sıkıntıda, zeytinciler sıkıntıda, şu an zeytinlerin büyük bir bölümü hâlâ toplanmadı, dalında kaldı. Siz Ticaret Bakanısınız, şimdi, böyle bir durumun içerisine sizin burada en azından bu ticareti geliştirecek, ihracatı artıracak, çevre ülkelerle olan diyaloğu artırarak yeni pazarlar bularak bu üreticinin ürünlerini değerlendirmemiz gerekmiyor mu Sayın Bakanım? Yahu çiftçi kan ağlıyor, hepsi bankalardan kredi çekti Sayın Bakan, sadece Ziraat Bankası da değil özel bankalardan bile kredi çekti bu insanlar. Çiftçinin şu an elinde tarlası ipotekli, traktörü ipotekli, kımıldayacak hâli yok bu çiftçinin, üreticinin ama ne hikmetse iki senedir sadece gübre parasını, ilaç parasını kurtaramaz durumda. Böyle bir sıkıntının içerisinde Türk çiftçisi. Sayın Bakanım, şimdi, hâl böyleyken, bir taraftan da bakıyoruz, hâlâ gümrük kapılarından kapalı olan gümrüklerimiz var. Ya, biz Ermenistan Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz, biz Nusaybin Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz, biz Ceylânpınar Sınır Kapısı'nı niye açamıyoruz? Bizzat gittim, oralarda kendim de çalışmalar yaptım, Mardinli yatırımcının, oradaki ticaret erbabının, ihracatçının hepsinin ortak dileği biran önce Nusaybin Sınır Kapısı'nın açılıp oradan daha kısa bir mesafeyle ürünlerini diğer tarafa ulaştırılmasını talep ediyor. Ceylânpınar'a geldik, hayat durmuş, açmışsınız, bir sene sonra hemen yine karşı taraf mı kapatmış, bir sorun yaşanmış galiba, bunu açmak için yani üst düzey bir girişim yapılabilir, ne bileyim yani ülkeler arası anlaşmalar yapılabilir; Nusaybin'de hayat bitmiş. Yani burada bir sınır kapısının kapanması demek orada normal ticari hayatın bitmesi demek, otelcisinin, lokantacısının, kahvecisinin, oradaki esnafın, bütün bunların hayatının son bulması demek. O yüzden, bir an önce bu kapıları açarak oradan ticaretin geliştirilmesi bence çok daha mantıklı çünkü ülkemizdeki ürünlerin büyük bir bölümü hâlâ dalında duruyor, para etmiyor. Yani ticaret gelişecekse en stratejik ürünümüz bizim tarım ürünleri. Elbette yani teknolojik ürünlerimizin ihracatı yapılsın, otomotivlerde ihracatlar yapılsın, beyaz eşyada yapılsın ama bizim stratejik ürünümüz Türk çiftçisinin ürettiği ürünler. Şu an büyük bir bölümü dalda, insanlar ekmek, üretmek istemiyor artık çünkü üç senedir insanlar borçlu, hâlâ da borcu borçla kapatacağım diye uğraşıyor bu insanlar. Yani ekilen alanlar yavaş yavaş ekim alanının dışına çıktı, ekilen büyük tarlaların büyük bir bölümü de arsaya çevrilmek üzere, iş oraya doğru gidiyor.

Bir de Sayın Bakanım, burada benim anlamadığım bir şey var. Zaten bizim Türk üreticisinin ürettiği ürünler para etmiyor, dalında kalıyor ama öyle bir ticari politika geliştiriyorsunuz ki, öyle bir kararları alıyorsunuz ki şimdi geçen sene mısır hasadı başladı, mısır ithal ettiniz, buğday hasadı başladı, buğday ithal ettiniz, hurma hasadı başladı, Azerbaycan'dan hurma getirdiniz. Yani o zaman siz bunu niye yapıyorsunuz yani siz buradaki Türk üreticisine, Türk çiftçisine bu sıkıntıları niye yaşatıyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Çiftçiyi batıracaklar!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Nasıl buğday ithal etmişiz ya?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Evet, ayçiçeğine varana kadar etmedik mi? Her şeyi yaptık.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yani buğdayı niye ithal ediyoruz...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Makarnalar, buğday...

TALAT DİNÇER (Mersin) - Müsaade edin, konuşmamı tamamlayayım, siz sonra cevap verirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Saman da ithal ettik.

CAVİT ARI (Antalya) - Sıranız gelince cevap verin, sıranız gelince cevap verin.

Saman bile ithal ettiniz memlekette, saman bile ithal ettiniz siz, saman.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Evet, evet saman da ithal ettik.

CAVİT ARI (Antalya) - Zamanında Tarım Bakanı söyledi, bu ülkeyi saman ithal eder hâle getirdiniz be, yazıklar olsun. (Gürültüler)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Beyler, konuşmamı tamamlayayım, siz konuşurken biz müdahale etmiyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yanlış bilgi veriyorsunuz.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Yanlış bilgi vermiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Hâlâ samanda kalmış ya. (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Dinçer'in haricinde herkes konuşuyor, değerli milletvekilleri, sıranız gelince cevap verin.

CAVİT ARI (Antalya) - Tarım Bakanı söyledi, duymadın mı? Çiftçiyi batırmak için her şeyi ithal ediyorsunuz, hepsi bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, Sayın Arpacı, arkadaşlar, konuşan bir milletvekili var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bazı iktidar milletvekillerine de söyleyin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onlara da söylüyorum, konuşmanız gelince anlatın ithalatı arkadaşlar.

Sayın Dinçer, devam edin.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Bakanım, bir de anlamadığım bir şeyler var, bunu herkes de merak ediyor: Genelde bizim gümrük kapılarında inanılmaz bir şekilde operasyonlar yapılıyor, demin siz de rakamlar verdiniz, çok büyük oranlarda uyuşturucu madde, vesaire yakalanıyor. Türk gümrüklerine bunların eğilmesinin sebebi nedir? Yani Türk gümrüklerinden rahat mı geçireceklerini düşünüyorlar da bu kadar insanlar bu gümrüklerimize yükleniyor veya burada elde edilen veya yakalanamayan oradaki uyuşturucu paraları, şimdi günümüzdeki fon vurgunu gibi oralara aktarılıp insanlar kolay para kazanmanın hesabını mı yapıyor? Bunu da açıkçası merak ediyorum.

Sayın Bakanım, Bakanlığınız görev alanında en büyük sorunlardan bir tanesi, ülkedeki ticareti düzenlemek, en büyük görevlerinizden bir tanesi bu ama ülkemizde öyle bir ticari hayat var ki inanılmaz bir kuralsızlık yaşanıyor ülkede. Herkes her işi yapıyor, istediğine göre yapıyor, kafasına göre herkes her işi yapıyor; bu ticaretin bir kural olmalı. Şimdi, biz uzun yıllardan beri sizlerle çalışma içindeydik, geçmiş dönemlerde de. Bir perakende yasasını çıkartıp Türk milletinin, Türk girişimcisinin, Türk esnafının önüne sunamadık, bir yasa var, içi bomboş. Yani şimdi siz şöyle bir düşünün: Ülkemizde 2,5 milyon esnaf var, orta ölçekli ortalama 1 milyon esnaf olduğunu kabul edelim, 3,5 milyon küçük ve orta ölçekli işletme var. Bunların tamamını bir avuç sermaye grubuna yem ediyorsunuz. Özellikle bu AVM ve üç harfli dediğimiz ve bunun bir türlü önlenemeyen yükselişini durduramadık, bu da Türk esnafına inanılmaz şekilde bir zarar verdi. Yani binlerce esnafın kepenk kapatmasına, iş kaybetmesine neden oldu. Bu konuyla ilgili bir çalışmanız var mı, bu perakende yasasını çıkarabilecek misiniz? Bugüne kadar hiçbir bakan cesaret edip çıkaramadı ama bir yasa çıktı, içi bomboş, içinde doğru bir şey yok. "İsterse esnaf AVM'den yüzde 5'lik bir oranda iş yeri kiralayabilir." diyor, hiçbir küçük esnafın gidip dövizle kiraya verilen bir AVM'den bir iş yeri kiralaması mümkün değil. Yani bu perakende yasasının bir an önce çıkarılması gerekir Sayın Bakanım. Burada da bunun çalışma usül ve esaslarının belirlenmesi lazım. En azından Türk esnafını rahatlatacak, haftada bir gün de olsa bir kapanma söz konusu olmalı, bunların bir çalışma mesaisi olmalı, gecenin yarısına kadar 23.00-00.00'lara kadar bir AVM açık olmamalı. Burada çalışan işçileri de düşünecek olursak onların da aynı şekilde o AVM'lerde hakikaten büyük bir şekilde emekleri sömürülmekte, buna da bir çözüm bulunması gerekir diye düşünüyorum. Yani sizden ricam, Türk esnafını, bir ailenin veya birkaç ortaklı ulusal ve uluslararası küresel firmalara kurban etmeyelim diyorum.

Sayın Bakanım, bir de gündemimizde Hal Kanunu'muz var. Bu Hal Kanunu, gerçekten günün şartlarına göre yeniden revize edilmeli. Şu anki mevcut hâliyle halin ne üreticiye bir faydası var ne tüketiciye bir faydası var yani hiçbir şekilde Hal Kanunu hükümlerinin Türk vatandaşlarının herhangi birine bir faydası yok. Sayın Bakan, tarladan çıkan ürünün market rafından ulaşana kadar kaç el değiştirdiğini burada açıklayabiliyor muyuz? Üretici, ürününü düşük fiyata satıyor, vatandaş aynı ürünü pazarda ve markette yüksek fiyata alıyor. Aradaki fiyat farkı hangi aşamalardan oluşuyor; nakliye mi, komisyon mu, depolama mı, aracılık mı, perakende kârı mı? Hal sisteminde şeffaf fiyat oluşumunu sağlayacak, üreticinin pazarlık gücünü artıracak ve tüketicinin daha uygun fiyata alışveriş yapmasını sağlayacak yeni bir düzenlemeyi hayata geçirmek zorundayız Sayın Bakanım. Çiftçi ürününü satarken kazanamıyor, vatandaş alırken kazanamıyor; e, o zaman bu sistemde birileri köşeyi dönüyor. İşte, o köşe dönenlerin de önünün biran önce Bakanlığınız tarafından da kesilmesi gerekiyor. Çiftçi aylarca emek veriyor; tarlasını ekiyor, suluyor, gübreliyor ilaçlıyor, bütün maliyetleri üstleniyor; tam ürününü kaldıracağı, piyasaya sunacağı dönemde de maalesef ithal ürünler devreye giriyor, üreticinin yine belini büküyor.

Sayın Bakanım, bir de lisanslı depoculuk konusu var, yine Bakanlığınız bünyesinde, görev alanınızın içerisinde. Lisanslı depoculuk sistemi üreticinin ürününü güvenli biçimde muhafaza etmesi, finansmana erişmesi ve ürününü uygun zamanda satabilmesi için oluşturuldu zamanında ancak sistemin varlığı tek başına başarı değil; depoların fiziki koşulları, kapasite kullanımı, nem ölçümleri, kalite sınıflandırmaları ve ürün kayıpları ne kadar sağlıklı denetleniyor, bunu da buradan sizden duymak isteriz. Üreticinin ürününe verilen kalite sınıfına itiraz hakkı ne kadar etkin? Bunları da açıklarsanız seviniriz. 2026 yılında kaç lisanslı depo denetlendi, kaçında eksiklik tespit edildi, kaçına yaptırım uygulandı? Depoda ürün kaybı, kalite düşüşü veya teslimat anlaşmazlığı yaşayan çiftçinin hakkını koruyacak bir sistem var mıdır? Bunu da duymak isteriz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yüzde 95'ini TMO kullanıyor, çiftçi mi kaldı?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Sayın Bakanım, bir de KOSGEB var, biliyorsunuz, gerçi sizin Bakanlığınız bünyesinde değil, bunu çok iyi biliyorum ama ticari hayatı düzenliyorsanız, ülkedeki 3,5-4 milyon işletmenin de sorumluluğu sizlerin omzundaysa ise KOSGEB de sizi ilgilendiriyor. Şimdi, kurulduğu 1990 yılından bu tarafa KOSGEB dönem dönem güzel çalışmalar yaptı ancak bu son yıllarda öyle anlar geldi ki KOSGEB tamamen küçük ve orta ölçekli işletmelerden uzaklaştı. Adı "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" ama ne hikmetse, bu KOSGEB'in bütün teşviklerini büyük işletmeler alır. Rakamlara baktığınızda, yararlananlara baktığınızda bunu rahatlıkla göreceksiniz ki en azından Sanayi Bakanlığıyla bir irtibat kurarak KOSGEB'in esnafa yönelmesini bir sağlayın ya da Sanayi Bakanlığından bu KOSGEB alınsın, Ticaret Bakanlığına verilsin. En azından üyeler sizin üyeleriniz, sizin bünyenizde o zaman buradaki destekleri de biraz daha doğru bir şekilde yönlendirebilirsiniz. Yani öyle şikâyetler geliyor ki bu KOSGEB'den Sayın Bakan, insanlar girişimcilik eğitimi alıyor, iş planını hazırlıyor, projelerini hazırlıyor, bir ton masraf yapıyor, kuruma teslim ediyor ama yüzde 80'i reddediliyor, yüzde 20'sine cevap bile verilmiyor. Kullananlara baktığınızda çok düşük bir kullanım var yani geçen gün Sanayi Bakanına da söyledim, 90 bin kişiyi eğitiyorsunuz bin kişiye destek veriyorsunuz yani burada bir yanlışlık var. Ülkede 3,5 milyon küçük ve orta ölçekli işletme var Sayın Bakan, buraya da bir el atmanız gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, kaç şirket kurulduğunu, kaç yeni işletme açıldığını anlatabilirsiniz ancak bizim asıl öğrenmek istediğimiz, açılan işletmelerin kaçının ayakta kaldığıdır. Burada geçen seneki bütçede de sizlere ifade etmiştim Sayın Bakanım, şimdi, TESK verilerine göre baktığımızda, evet, yılda 120 ila 130 bin arasında değişen rakamlarda işini terk eden insanlar var yani bunun kimisi iflas etmiştir, çok nadir de olsa bazıları belki emekli olmuştur -ama şimdi emekliler de geçinemediğine göre zaten iş yapmaya devam ediyor bir şekilde- ve bununla beraber, belki farklı nedenler de olabilir ancak burada iş yerinin açılışıyla övünmeyelim Sayın Bakanım, iş yerini ayakta tutmayla övünelim. Yani yeni açılan bir iş yeri... Biz birlikteyken yaptığımız araştırmada açılan yeni iş yerlerinin yüzde 33'ü bir yılı görmeden kapanıyor, büyük bir kısmı da beş yılı hiç göremiyor zaten. Şimdi burada bir sorun var yani

iş yeri açılışına da bir kural getirmek lazım, doğru işler yaptırmak lazım insanlara. Bugün en küçük bir iş yerinin açılışı 3-5 milyon para gerektirir. Bunların hepsi bizim millî servetimiz. Eğer bir yılda 125 bin esnaf kepenk kapatıyorsa burada ciddi bir sorun vardır. Yani kapatanı şöyle de yorumlamak lazım, "sönen ocak" olarak yorumlamak lazım. Bir iş yeri kapandığında sadece bir kişi işten ayrılmıyor, orada bir hayat bitiyor yani bir kişi ise bir ev batıyor, evin geçimi batıyor; yanında çalıştırdığı insanlar varsa onların aileleri de batıyor. Dolayısıyla bu iş yeri açılışına ve kapanışına bir düzen getirmek lazım. Burada sizlere naçizane önerim, en azından küçük esnafı, sanatkârı koruyacak bazı tedbirler alalım; buna mesafe şartı mı koyabiliriz, ustalık belgelerini daha ciddi devreye mi sokabilirsiniz, ne yapabilirsiniz, örneğin burada beraber de çalışılabilir. En azından, Türk esnafının yok olmaması için önleyici birtakım kararları almanız gerekiyor Sayın Bakan.

Şimdi, bir taraftan bakıyorsunuz, diyorsunuz ki: "Ticari hayat çok güzel." Bir taraftan bakıyorsunuz, konkordato ilan eden firmaların sayıları günden güne artıyor. Yani burada Türk ekonomisi ithalata dayalı bir ihracat mı geliştiriyor, nasıl oluyor? Kapanan her iş yeri, konkordato ilan eden her firma inanın ki bu ülke ekonomisinden kopan ciddi bir değerdir. 2026 yılının ilk on ayında konkordato kapsamında 4.936 mahkeme kararı verildi Sayın Bakan. Bu kararların 1.656'sı geçici mühlet, 1.256'sı kesin mühlet, 1.597'si ret ve 249'u iflas kararıdır. Ayrıca, 178 dosyada konkordato projesi tasdik edilmiştir.

Sayın Bakan, bütün bunlar ticari hayatın biraz zorlandığını ve kötüye gittiğini gösteriyor. 2018'den beri ciddi anlamda bu ülkede bir kriz yaşanıyor. Bu krizin etkileri de böyle ciddi anlamda hem küçük esnafa hem orta ölçeklilere hem büyük esnafa inanılmaz bir sıkıntı yaratıyor.

Şimdi zamanım daralıyor, birkaç konu var, hemen size birkaç konuda başlık vereyim. Şimdi, Türk esnafı, Türk işletmecileri sizden bir şey bekliyor yani 2018'den beri yaşadığı bu sıkıntılardan dolayı insanların kamuya olan borçları arttı ve dolayısıyla buradaki en büyük sıkıntı faiz yükü. Yani şöyle söyleyeyim size Sayın Bakan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TALAT DİNÇER (Mersin) - Süre verin çünkü bana çok müdahale edildi Sayın Başkan.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Çok müdahale oldu, iki dakika verelim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, süre vermeyeceğim.

Sayın Dinçer, bu müdahale sizinle alakalı bir konu değil. Bu laf atma işinden, hastalığından herkesin kurtulması lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bana niye bakıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nereye bakayım Sayın Kırkpınar? Bu tarafa bakamıyor muyum?

TALAT DİNÇER (Mersin) - Bakın, yine benim süremden gidiyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz doldu zaten sizin, süreniz bitti.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Meclisin kuruluşundan beri bu var, yeni çıkmış bir şey değil.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu konuda şey yapabilirsiniz Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, dolayısıyla Sayın Bakırlıoğlu, bununla alakalı tutumumuz çok net. Şimdi bir oradan atıyor, bir buradan atıyor, bir hatip burada konuşuyor yani inanılmaz derecede bir görüntü ortaya çıkıyor, bu rahatsız edici bir şey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama Sayın Başkanım, siz de takdir edersiniz ki bu var yani bu Mecliste, bu Parlamento hayatında bu laf atmalar mutlaka vardır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani şimdi, bu Mecliste... Şöyle Sayın Bakırlıoğlu, Genel Kurulda arkadaşlar bunu yapıyorlar, böyle bir alışkanlıkları var ama burada 5 metre aramızdaki mesafe. Dolayısıyla burada olduğu zaman Komisyonda böyle çok gereksiz yere gidiyor iş. Bunun önünü açtığımız zaman da maalesef önünü alamıyoruz bir daha.

Sayın Dinçer, teşekkür ediyorum. Sizinle alakalı bir konu değil, sağ olun.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Hayır, ama bir iki dakikam var Sayın Başkan. Hiç konuşturmadılar beni.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok yok, konuştunuz, gayet iyi konuştunuz. Mikrofonu açmayacağım.

TALAT DİNÇER (Mersin) - Hayır hayır yani iki cümlelik bir şeyim var Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Dinçer, kimseye vermiyorum, vermeyeceğim. Sizinle alakalı değil.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Yirmi dakikada anlatamadığını iki dakikada mı anlatacaksın?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kamaç, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Kıymetli milletvekilleri, Sayın Bakan ve Bakanlığımızın kıymetli bürokratları ve basın emekçileri; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığının bütçesini sosyal adalet açısından değerlendirmek istiyorum doğrusu. Çünkü ticaret politikası, piyasada zaten güçlü olanın imkânlarını arttırdığı ölçüde değil, kendi emeğiyle ayakta kalmaya çalışan insanlara ne kadar alan açtığıyla değerlendirilmelidir. Bir tarafta güçlü teminatı, finans bilimi ve farkı bankalarla çalışma imkânı bulunan büyük işletmeler, diğer tarafta dükkânının kirasını, çalışanın ücretini ve sattığı malı yerine koyma maliyetini aynı kasadan karşılayan küçük esnaf söz konusu. Bu iki kesime aynı şartları sunmak, eşit fırsat sunmak anlamına gelmez. Sosyal adalet, imkânları eşit olmayanların karşısına aynı şartları koyup sonucu onların sorumluluğuna bırakmak demek değildir.

Sayın Bakan, esnafın durumunu değerlendirirken satış tutarıyla kazancı birbirine karıştırmayalım. Fiyatların yükselmesi nedeniyle bir işletmenin cirosu artabilir ancak bu kazancının arttığını göstermez. Esnaf sattığı malı yeniden alırken daha fazla para ödüyorsa, kira ve diğer giderlerinden sonra elinde daha az kaynak kalıyorsa, görünürde büyüyen ticaretin içinde gerçekte küçülüyor olabilir. Küçük esnafın temel sıkıntılarından biri de tam da budur; işini sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu işletme sermayesini koruyamamak. Müşteriye vadeli satıyor, tedarikçiye daha erken ödeme yapmak zorunda kalıyor, tahsilatı geciktiğinde kendi borcu gecikiyor; bu kez de krediye başvurduğunda karşısına teminat, kefil, kredi notu ve mevcut borç durumu çıkıyor; finansmana en fazla ihtiyaç duyduğu anda finansmana erişim şartlarını karşılayamaz hâle geliyor. Bu döngüyü kırmayan bir destek politikası esnafın sorununu çözemez.

Sayın Bakan, bütün kredilerin yalnızca büyük işletmelere verildiğini söylemek doğru olmaz, küçük esnafa yönelik kredi ve kefalet mekanizmaları da var. Ancak bizim sorguladığımız, bu mekanizmaların kâğıt üzerinde bulunması değil, ihtiyaç sahibi esnaf için gerçekten erişilebilir olup olmadığıdır. Güçlü teminatı bulunan işletmenin krediye daha kolay ulaşabildiği bir düzende kamu destekleri de aynı ölçütlere sıkışırsa mevcut eşitsizlik yeniden üretilir. Kamunun görevi, bankanın zaten kredi vermeye hazır olduğu işletmeye yalnızca daha ucuz kaynak sağlamakla sınırlı kalamaz. Faaliyetini sürdürebilecek, iş yapabilecek fakat yeterli teminatı gösteremediği için dışarıda kalan küçük işletmeye de imkân sağlanmalıdır. Burada büyük işletmenin finansmana erişmesine karşı çıkmıyoruz. Büyük işletmenin de üretimde ve istihdamda yeri vardır. Ancak kamu destekli kaynağın sınırlı olduğu bir yerde bu kaynağın hangi işletmeye, hangi gerekçeyle ve nasıl bir toplumsal fayda karşılığında tahsis edildiğini sorguluyoruz. Bu nedenle, açıkça soruyorum: Kamu destekli ticari kredilerin ne kadarı mikro ve küçük işletmelere ulaşmaktadır? Kaç esnaf başvurmuş, kaçı yararlanmış, kaçının başvurusu hangi gerekçeyle reddedilmiştir? Aynı işletmelerin tekrar teker faydalandığı desteklerden ilk kez yararlanmak isteyen esnafın payı nedir? Bu bilgileri işletme ölçeği, il ve sektör bazında açıklayın.

Kamu kaynağına erişimde ölçü, işletmenin siyasi yakınlığı, tanıdığı ve ilişki ağı değil; nesnel ihtiyacı, faaliyetinin sürdürülebilirliği ve sağladığı toplumsal fayda olmalıdır. Bunun güvencesi de iyi niyet açıklaması değil; açık ölçütler, gerekçeli kararlar, denetim ve itiraz imkânıdır. Sayın Bakan, her esnafa daha fazla borç vermeyi bir çözüm olarak sunamazsınız. İşi devam eden fakat geçici nakit sıkışıklığı yaşayan işletmeyle geliri borçlarını karşılamaya yetmeyen işletmenin ihtiyacı aynı değildir. Birincisi için uygun maliyetli işletme kredisi hayat kurtarabilir ancak ikincisini sürekli yeni krediye yönlendirmek ise sorunu erteleyip borcu büyütmek demektir. Bu durumda, borcun ödeme gücüne uygun biçimde yeniden düzenlenmesi, giderlerin azaltılması ve ticari faaliyetin yeniden değerlendirilmesi gerekir. Bu ayrımı yapan bir esnaf politikası istiyoruz. Krediye erişimde sadece taşınmaz teminatına dayanmayan, işletmenin gerçek nakit akışını, siparişini ve ödeme kapasitesini de dikkate alan değerlendirmeler geliştirmelisiniz. Kefalet ve garanti desteği, özellikle teminat açığı bulunan küçük işletmelere ulaşmalıdır. Kredinin vadesi de işletmenin gelir döngüsüne uygun olmalıdır. Mevsimlik iş yapan esnafa geliri her ay aynıymış gibi ödeme planını hazırlamak gerçekçi değildir. Bunların önemli bir bölümünün bankalarla, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla ve ilgili kuruluşlarla ortak çalışma gerektirdiğini biliyoruz. Ticaret Bakanlığının görevi, esnafın ihtiyacını bu kurumlar karşısında sahiplenmesi ve sonuç almasıdır.

Sayın Bakan, küçük esnafı korumanın bir başka yolu, kredi ihtiyacını büyüten haksız ticari koşulları düzeltmektir. Küçük üretici, ürününü teslim ettiği hâlde parasını uzun vadede alamıyorsa büyük alıcının finansman yükünü kendi sırtında taşıyor demektir. Bu üreticiye kredi önermeden önce alacağını zamanında tahsil etmesini güvence altına almalısınız.

Sayın Bakan, destek programını ilan etmek ile o desteği erişilebilir kılmak aynı şeyler değildir. Başvuruyu hazırlayacak personeli, danışmanlık alacak bütçesi ve yeterli teminatı bulunmayan küçük işletmeler için yerinde ve ücretsiz başvuru desteği sağlanmalıdır. Esnaf odaları ve ticaret odalarıyla birlikte çalışılarak hangi işletmelerin neden destek dışında kaldığı belirlenmelidir. Bölgesel eşitsizlikleri azaltmak için de yalnızca verilen krediyi değil, karşılanamayan ihtiyacı da ölçmelisiniz. Kadınların ve gençlerin kurduğu küçük işletmelerin aileden devralınmış bir mülkü veya güçlü bir kefili olmadan da finansmana erişebileceği yollar geliştirmelisiniz. Girişimcilik imkânını aile servetine bağımlı bırakamazsınız.

Sayın Bakan, son olarak şunu da vurgulamak isterim: Esnafın müşterisi de bu ülkenin ücretlisi, emeklisi, çiftçisi ve işsizidir. Yurttaşın alım gücü zayıfladığında esnafın işi de zayıflar. Dolayısıyla, küçük esnafın geleceğini gelir dağılımından ve sosyal adaletten ayrı düşünemezsiniz.

Beklentimiz açıktır: Küçük işletmelere ulaşılması, güvence altına alınmış finansman, şeffaf destek dağılımı, zamanında tahsilat, adil rekabet ve ödeme gücünü esas alan borç çözümleri. Bir bütçenin adaleti en güçlü işletmeye ne kadar kaynak sunduğuyla birlikte, en kırılgan işletmeye ayakta kalmak için nasıl imkân verdiğiyle de ortaya çıkar. Küçük esnaf ayrıcalık istemiyor; emeğiyle geçinebileceği, borcunu ödeyebileceği ve yarın da dükkânını açabileceği adil şartlar istiyor. Bu bütçenin bu sorumluluğu, o şartları oluşturmaktır.

Sayın Bakan, bir başka konuya daha değinmek istiyorum serbest ticaret bölgeleriyle ilgili. Yaklaşık olarak 17 tane sınır kapısı bulunan bin kilometrelik bir alanda... Yani bu, şu demektir: Şırnak'tan tutun, Artvin'e kadar bir hilal çizdiğinizde burada neden serbest ticaret bölgeleri hiç yoktur ya da bu bölgede serbest ticaret bölgeleri açma gibi bir fikriniz, bir düşünceniz, bir planlamanız var mı? Doğrusu, bölgesel eşitsizlikleri dikkate aldığımızda, bunun neredeyse bilinçli bir politika olduğunu artık söyleyebiliyoruz. Nedeni şu: Çünkü serbest ticaret bölgelerinin özellikle bölge ticaretine etkisinin çok kıymetli olduğunu, çok değerli olduğunu biliyoruz. Yani gümrük muafiyeti vardır, vergi avantajları vardır, dövizle işlem vardır, esnek rejim vardır ama bir bölge bütün bu fırsatlardan mahrum bırakılıyor. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı, yok mu; bunu da sormak istiyorum.

İkincisi: Siz de konuşmanızda değindiniz: Helal akreditasyon. Tabii, helal akreditasyon bir boyutuyla uluslararası ticaretin bir parçasıdır ama sanırım, burada, işi biraz tersten alıyorsunuz. Yani, böyle, İslam hukuku açısından olaya baktığımızda... Gerçi beşerî hukukta da bu böyledir. Yani sonuçta İslam hukukunda haramlar sayılır, helaller sayılmaz. Dolayısıyla "ibahe alanı" diye bir şey vardır. Hakkında açık bir nas ve bir karar yoksa, bir belirleme yoksa her şey helaldir. Dolayısıyla, siz "helal akreditasyon" derken işi tersinden alıyorsunuz. Bununla ilgili, biliyoruz, yani uluslararası arenada da alanda da böyle bir akreditasyon firmaları ya da işte kuruluşları vardır, başta Amerika olmak üzere. Şimdi, Amerika gibi bir ülkede "helal akreditasyon" deyip helal ürünlere bir etiket yapıştırmak normal olabilir ama Türkiye gibi bir ülkede helal ürünlere siz etiket yapıştırmaya kalkarsanız Sayın Bakan, bu Bakanlığın bütçesi de yetmez, sayı da yetmez, imkânınız da yetmez. Dolayısıyla, bunu... Ki helal ve haramı belirleme noktası biraz da fıkhi bir konudur. Bunu da tekrar değerlendirmenizi istiyor, saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Eren, buyurun.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve değerli basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Diyarbakır, İpekyolu'nun üstünde, Mezopotamya ile Anadolu arasında bin yıldır ticarette yaşayan bir kent. Hasan Paşa Hanında kervanlar indirilir, Sipahi Pazarı'nda bakırlar dövülür, Suriçi'nin çarşısında ise 4 dilde pazarlık yapılırdı. O çarşılar, hanlar yüzlerce yıldır ayakta kaldı çünkü orada yük de kazanç da paylaşılırdı. Bugün Suriçi'nin, Hasanpaşa Hanının, Sipahi Pazarı esnafının acı selamını getirdim. "Bizim için tek bir soru sor vekilim; bu düzende kim kazanıyor?" dediler. Diyarbakır Esnaf ve Sanatkârlar Odası Birliğinin açıklamasına göre ilk dokuz ay içerisinde 786 esnaf kepenk kapattı, yıl sonu tahminî 1.200. Yani her gün 3 esnaf kepenk kapatıyor. Bugün bu görüşmeler bittikten sonra da muhtemelen 3 esnaf daha kepenk kapatmış olacak. On yıl önce Bakkallar Odasının verilerine göre 5 bin bakkalımız varken bugün Diyarbakır'da 2 bin bakkal. Bakkallar gitti zincir marketler geldi. Bakkal mahallede kazanır mahallede harcardı, veresiye defteri vardı, parası olmayan bile akşam eve bir şeyler götürebiliyordu. Zincir markette ise kasa kapanır, para kentten çıkar, emekçi asgari ücretle çalışır, veresiye yoktur, "Paran yoksa gelme." derler. Diyarbakır'ın parası Diyarbakır da kalmıyor Sayın Bakan.

Sayın Bakan, nisan ayında Bakanlığınızın kendisi açıkladı. Diyarbakır'da bir zincir market 20 liraya aldığı biberi Diyarbakır raflarında 250 TL'ye satıyor. Yine Konya'dan 5 liraya gelen salatalık Diyarbakır raflarında 80 TL, Adana'dan gelen kapya biber raflarda 200 TL'ye satılıyor; 12 kat, 15 kat, 28 kat. Buna fiyat makası diyorlar. Bu makasın bir ucu üreticiyi, diğer ucu tüketiciyi kesiyor. Yedi ay geçti, o market hangisi, ne ceza aldı, bugün aynı biberi kaça satıyor? Her ay rekor ceza açıklıyorsunuz, dokuz ayda 2,6 milyar lira, kulağa ne kadar büyük geliyor değil mi Sayın Bakan, tek bir zincir marketin yıllık cirosunun binde 4'ü bile etmiyor. Zincir bunu masraf hanesine yazıp yoluna devam ediyor. Peki, tahsilat; Sayıştayın 2025 raporu ortada. Bakanlığın tahsili tamamlanmamış alacak hesabı beş yılda 7 milyon liradan 365 milyar liraya çıkmış. Yurttaşın 100 liralık borcuna gecikme faizi işleten devlet kendi 365 milyarlık alacak hesabını kapatamıyor. Rekabet Kurumu geçen yıl, 416 birleşme ve devralmanın hiçbirini reddetmedi, kararlar ortalama on günde çıktı. Tekelleşmeye izin on günde çıkıyor, Nusaybin Sınır Kapısı on dört yıldır açılmayı bekliyor. Diyarbakır Bakkallar Odası anlatıyor: Bakkal bir paket sigaradan 4 lira kazanıyor, banka 4 lira 20 kuruş komisyon alıyor, her satışta zarar ediyor ve buna ticaret deniyor. Bakanlığın çözümü ne; yeni kredi, borcu borçla kapatmak. Ağustostaki Cumhurbaşkanı kararıyla borçsuz esnafa yüzde 50 faiz indirimi, borçluya yüzde 40. En zor durumdaki esnafa en pahalı kredi. Diyarbakır deprem ili, KOSGEB deprem kredisinin taksitleri martta başladı; erteleme istendi, verilmedi. İhracat genel müdürünüz Diyarbakır'da mayıs ayında dedi ki: "368 milyon dolarlık ihracat 1 milyar dolara çıkabilir." Demek ki ürün var, emek var, kapasite var; eksik olan ne, kapı ve yol. DTSO'nun verisine göre ilk beş ayda Türkiye'nin Suriye ihracatı yüzde 24 arttı, Diyarbakır'ın yüzde 36 düştü. Irak'a ihracatta Türkiye yüzde 23, Diyarbakır yüzde 42 geriledi. Türkiye kazanırken Diyarbakır kaybediyor, Türkiye kaybederken Diyarbakır 2 kat kaybediyor. Dokuz ayda Türkiye yüzde 5 arttı, Diyarbakır yüzde 19,5 düştü çünkü Diyarbakırlı üretici Suriye'ye mal satmak için 500 kilometreyi aşan bir yol kat ediyor Cilvegözü'ne gitmek için oysa Nusaybin Diyarbakır'a iki saat, karşısında Kamışlı duruyor, akrabalarımız duruyor, kapı kapalı. Önce "31 mart" denildi, sonra "yıl sonu", sonra "2027 başı", bugün hâlâ tarih yok.

Sayın Bakan, buradan soruyorum: Nusaybin Kapısı ne zaman açılacak? Buna bir bütçe ayrılacak mı? Mürşitpınar 2016'dan, Şenyurt 1980'den beri kapalı. Kırk altı yıl, o kapının açık hâlini gören esnaf bugün torun büyütüyor. Diyarbakır'dan Irak'a giden her tır tek kapıya yani Habur'a yığılıyor. Bakanlığınızın kendi ataşeliği yazdı, eylülde Habur'da bekleme dokuz güne çıktı, 300 tır sınırda yattı. Dokuz gün, hangi ürün dokuz gün bekler? Diyarbakır karpuzu bekler mi? Peynir bekler mi? Domates bekler mi? Müşteri hiç beklemez. Ticarette zaman paradır ve bu bölgenin zamanı kapıda çürüyor. Kapı açılsa yol var mı? Hızlı tren Gaziantep'ten Mardin'e dönüyor, otoyol Şanlıurfa'da bitiyor. 2 milyona yaklaşan Diyarbakır iki haritanın dışında. Her kapı, kapalı kapı; her bitmeyen yol, organize sanayideki atölyeyi, Bismil'deki tarlayı, Dağ Kapı'daki dükkânı kapatıyor.

Kürt Çalışmaları Merkezinin ekim raporuna göre 2017'de en alt gelişmişlik kademesinde olan 16 Kürt ilinin 16'sı 2025'te de aynı kademede. Sekiz yıl, 16 il, sıfır basamak. Bu tablo kaderle açıklanabilir mi? Bu yıl Türkiye'nin bütün kooperatiflerine verilen hibe 64 milyon lira, Hazinenin esnaf kredisi faizine ayırdığı pay 70 milyar. Kooperatife 1 lira, faize 1.090 lira, örgütlenene 1, borçlanana 1.000. Bu yıl 19 büyükşehirde ilçe hakem heyetlerinin karar yetkisi alındı. 2027 programı bunu 81 ile yayıyor. Kulp'ta, Lice'de, Çüngüş'te derdini Türkçe anlatamayan yaşlı bir ana o heyete nasıl başvuracak? Aranamayan hak, hak sayılır mı?

Sayın Bakan, 104 milyar lira istiyorsunuz, yüzde 63'ü transfer, neredeyse tamamı ihracatçıya. Kendi performans programınıza göre tüketici hakem heyetlerine yüzde yarım, kooperatiflere yüzde yarım, haksız fiyatla mücadeleye binde 1,5.

Bu bütçe zincir market bütçesi, tekel bütçesi, faiz bütçesi. Sofranın bütçesi olması için önerilerimiz açık. Birincisi, tarladan rafa fiyat gözlemevi kurulsun, zincir marketlere ceza ciroya oranlansın. İkincisi, Nusaybin başta olmak üzere sınır kapıları açılsın, ihracat desteklerinin il il dağılımı açıklansın. Üçüncüsü, esnafın 1 milyona kadar olan borç faizleri silinsin, kart komisyonuna üst sınır gelsin, deprem illerinin esnafına KOSGEB borcunda erteleme verilsin. Dördüncüsü, kamu gıda alımlarında kooperatiflere pay ayrılsın, kadın kooperatiflerine prim desteği verilsin. Beşincisi, ilçe hakem heyetlerinin yetkisi iade edilsin, hak arama her dilde mümkün olsun. Altıncısı, Diyarbakır, hızlı tren ve otoyol haritasına alınsın ve hepsini toparlayan öneri yapmak istiyorum. Bir sınır bölgeleri, ticaret ve barış ekonomisi programı kurulsun. Bu Meclis ağustosta süreç yasasını 467 oyla kabul etti. Barışın hukukunu konuşmaya başladık, şimdi barışın ekonomisini konuşma zamanı. Barış bir esnafın doğduğu kentte kepenk açabilmesidir Diyarbakırlı bir üreticinin malını kendi kapısından Kamışlı'ya gönderebilmesidir 2027 bütçesi barışın bütçesi olmalıdır. Ancak bu bütçe barış bütçesi olmak bir yana, yükü esnafa, çiftçiye, tüketiciye yüklüyor, kazancı zincire ve aracıya veriyor, Diyarbakır esnafı soruyordu; bu düzende kim kazanıyor? Cevap bu bütçenin her satırında yazılı. Çiftçinin tarlasını, esnafın kepengini, kadının kooperatifini ayakta tutan, Nusaybin Kapısı'nı açan bir barış bütçesi getirdiğinizde o bütçeyi biz onaylarız. Bu bütçeye bu hâliyle "hayır" diyoruz.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Eren.

Konuşmanızda konuşmanızın içeriğiyle alakalı bir değerlendirme yapmak durumunda değilim ancak ifadelerinizin arasında "Kürt illeri" diye bir ifade kullandınız; illeri Kürt illeri, Türk illeri veya başka iller diye bölmüyoruz, hepsi bizim illerimiz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, özellikle Kürtlerin yaşamış olduğu...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Her yerde yaşıyor, arkadaşlar, her yerde yaşıyor.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - İstatistiksel konuştuk Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Her yerde yaşıyor, İstanbul'da da yaşıyor, İzmir'de de yaşıyor, Ankara'da da yaşıyor.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Biz istatistikleri söylüyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Anayasa'nın 3'üncü maddesinde devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğu belirtilmektedir, sayın milletvekillerinin yapacakları konuşmalarda Anayasa'mızın bu amir hükmüne dikkat etmelerini istirham ediyorum. Aynı şekilde, Anayasa'nın 123'üncü, idarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği ve 126'ncı maddelerini de burada hatırlatmak isterim, maddeleri tekrar okumaya gerek yok, ihtiyaç duyulduğu takdirde bakılabilir.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, sizin bir talebiniz mi var?

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de kayıtlara geçsin diye çok kısa bir şey söylemek istiyorum bu konuda. Biliyorsunuz, kaç yıldır aynı ritüeli devam ettiriyoruz. Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili herhangi bir sorunumuz yok, bir tartışma yapmıyoruz, hakeza, 123 ve 126'yla ilgili de durumumuz budur ama biliyorsunuz, biz konuşmalarımızda, hem Genel Kurulda hem burada hem tarihsel hem sosyolojik hem de bugüne ilişkin kültürel açıdan da baktığımızda "Kürt coğrafyası" "Kürdistan coğrafyası" "Kürt illeri" gibi kavramları zaman zaman kullanıyoruz. Dediğim gibi, bunlar Anayasa'nın ilgili maddeleriyle bir tartışmamız olduğu için kullandığımız kavramlar değildir, tarihsel ve sosyolojik gerçekliklere işaret etmek içindir. Doğru, aslında İstanbul da Kürt ili sayılır, 4 milyondan fazla Kürt yaşıyor İstanbul'da. Yani bütün illerimiz hepimizindir tabii, sizin o söylediğinize katılıyoruz ama bir tarihsel gerçekliğe vurgu yapmak açısından bunu kullandığımızı ifade etmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Polat, buyurun lütfen.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Ticaret Bakanının sunumuna baktığımız zaman dünya ve Türkiye'de dış ticaret ve Bakanlıktaki her şey tozpembe gibi, oysa Sayın Bakanın farkında olması gereken bir gerçeği buradan hatırlatarak başlamak istiyorum. 2023 hedefleri konulurken 500 milyar dolar ihracat hedefinin yarısını biraz geçen koca bir sapmanın üzerinde oturan bir Bakanımız var, Bakan bunu çeşitli cümlelerle, kullandığı ses tonuyla perdelemeye çalışıyor. 220 milyar dolar gibi bir eksimiz var o günden bugüne, bu eksinin Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan her bir yurttaşın hayatına ne katabileceğini Bakanlık bürokratlarının hesaplamasını isterim.

Tabii, Bakanın sunumundan yine birkaç noktaya geleyim. ABD ticaret önlemlerini konuşurken bir anda bir bakıyoruz, "rent a car" düzenlemesine gidiyor, yine, bunu konuşurken bahşiş, kuverden Çin'in dış ticaretteki potansiyelini anlatan bir noktaya. Bunu niçin söylüyorum değerli arkadaşlar? Ticaret Bakanlığının alanı oldukça geniş fakat etkisi bir o kadar daralmış durumda yani gereğini yerine getiremeyen bir Bakanlık, bu Bakanlığın iç ticaret ile dış ticareti mutlaka ayırması gerektiğini, gümrükler ile esnafın mutlaka ayrılması gerektiğini ifade etmeye çalışıyorum. Bakanlık o kadar bakanlıkla eş güdümlü ve planlı gitmek zorunda ki bunu bile çokça yapamadığını görüyoruz çünkü hükûmet sistemimizden kaynaklı bir sorunu yaşıyoruz. Mesela, Tarım Bakanlığıyla, Sanayi Bakanlığıyla, Enerji Bakanlığıyla, Ekonomi Bakanlığıyla çok girift ilişkilerinin olması, koordinasyon, eş güdüm içinde çalışması ve planlı çalışması gereken bir Bakanlığımız var iken bunları yaşadığımız hayatın gerçekliği içerisinde bulamıyoruz maalesef. Şöyle anlatayım: Tarım Bakanlığıyla üretim planlaması yapmış olsaydı geçtiğimiz yıl mesela yurt içi piyasada fiyatı dengelemek için salçaya

kota koymaz ya da salçayı kayda bağlamazdı, bugün yumurta ihracatını kayda bağlamazdı ya da nohut ihracatını kayda bağlamazdı. Oysa biz biliyoruz ki ihracat pazarları zor ele geçirilen, büyük meşakkatle elde edilen pazarlardır, yaptığımız planlamasız ve eş güdümsüz yönetimle bu alanları kaybediyoruz. Mesela, ben geçtiğimiz dönem tekstil ve hazır giyim sektöründeki sorunu dile getirdiğimde sadece dinlemekle yetinildi, hiçbir önlem alınmadı. Bugün tekstil, hazır giyim sektörüne baktığımız zaman kapasite kullanımı yüzde 60'lara düşmüş yani yüzde 40'ını kullanamaz hâle gelmişiz. Sadece tekstili anlatırken bir üretim ya da bir kâr alanı ya da bir ihracat alanı olarak görürsek burada da yanılgıya düşeriz çünkü geçtiğimiz yıllarda 1 milyon 200 binden fazla istihdam yaratan bir sektörün bugün 860 binlere düştüğünü görüyoruz. Yani bugün nefes alamayan, takati tükenmiş -İstanbul Ticaret Odası Başkanının ifadesiyle- bir sektörle karşı karşıyayız, bunlarla ilgili önlem almak sizin Bakanlığınızın tekelinde.

Sayın Bakan, ihracatta bir şeyler yapmak zorundasınız yani enflasyon-faiz-kur dengeli gitmez ise ne yatırım olur bu ülkede ne ihracat artar ne de büyümeye bunun pozitif katkısı olur. Maalesef bir ekonomik program içerisinde kuru gerçek kurun altında tutarak, enflasyon farkını bile kura yansıtmayarak ihracatçımızın dış ticarette, yabancı piyasalarda rekabet gücünü yok eder duruma geldik, dolayısıyla bundan vazgeçmemiz gerekiyor. Önemli teşvik uygulamaları, finansmana erişim gibi, kur farkları gibi noktalarla ihracatçıyı desteklememiz gerekirken ihracatçı sizden artık şunu ister hâle gelmiş: "Merkez Bankasının döviz desteklerini yüzde 3'ten yüzde 6'ya çıkarın da bari nefes alalım." diyor; ihracatçı nefes almazsa büyüyemezsiniz.

Şimdi, tabii, ihracatı anlatırken bir şeyi de anlatmazsak eksik anlatmış oluruz. Mesela, baktığınız zaman ihracata, anlattığınız tozpembeye denk gelen bir şey anlatayım, biraz mutlu olun: Ankara'nın ihracatı yüzde 27 civarında artmış. Neden artmış, biliyor musunuz? Yıllardır biz ihracatı anlatırken diyoruz ki: Katma değeri, yüksek teknolojiyi kullanan ihracatla gelişir bu ülke. Siz ısrarla buna cevaz vermediniz, bunun önünü açacak önlemler ve teşvikler uygulamadınız ama Ankara'da yüksek teknoloji ve savunma sanayisi ihracatının katkısıyla Türkiye'de en fazla ihracatı artıran il oldu ilk altı ayda, bunda da savunma sanayinin şeyi fazla.

Sayın Bakan Yardımcısı, size de sesleniyorum, bir de dinlerseniz ne söylemek istediğimizi... Sayın Bakan, şimdi, karşımızda bir de savaştan kaynaklı enflasyon sorunu var. Biz bunu, bu riski yatırım ve üretim alanında görüp bununla ilgili yeterli tedbir ve kalıcı politikalar geliştiremezsek önümüzdeki süreç bizim açımızdan çok daha karanlık bir noktaya doğru gidecek.

Değerli arkadaşlar, burada ihracatı güçlendirmek için... Tabii, esnafı anlattık, arkadaşlarımız tarımı anlattı, ben de kendi durduğum alan itibarıyla dış ticareti anlatmak istiyorum. Keşke olsaydı da başka bir bakanlıkla -dış ticaret ve gümrüklerden sorumlu bir bakanlık teşkil edebilselerdi de- daha fazla, daha proaktif bir şekilde bunu konuşabilseydik. Şimdi, ihracatı artırabilmek için iyi bir kur rejimine ihtiyacımız var, iyi politikalar geliştirmeniz gerekiyor bu noktada. Döviz desteklerinin artması gerekiyor, finansmana erişimi kolaylaştırmanız gerekiyor. Finansmana erişim derken bizim -tabii, az önce tarımı konuştuk- eskiden şey yazardı, bugün onu konuşamıyoruz: "Ofis, çiftçinin kara gün dostu." EXIMBANK'ın Genel Müdürü de burada, ihracatçının kara gün dostu hâline gelmiş. Lütfen, çok rica ediyorum, onun finansal alt yapısını geliştirerek, biraz daha yetkilerini artırarak ihracatçıya biraz daha fazla can suyu olmasına izin verin, müsaade edin, destekleyin çünkü söylemeye çalıştığım şeylerden bir tanesi, kendisine de söyledim komisyonlarda: Kredi istiyor ihracatçı, başvuruyor, teminat mektubu istiyor. Teminat mektubunu nereden alacak? A bankasındaki kredi limitinden çekecek, oradaki kredi limitini buraya transfer etmiş olacak. Burada ne kâr ediyor ihracatçı? Sadece belli bir faiz farkı ya da uzun vade kazanmış oluyor. Dolayısıyla buna da eğilirseniz ihracatı artırmış olursunuz. Amerika'yı, yeni bir kıtayı keşfetmeye gerek yok, ihracatı artırabilmek için önümüzde dünyanın en güzel örneği var, siz de söylüyorsunuz: Çin Halk Cumhuriyeti. İyi inceleyip Türkiye'ye yönelik -güçlü bürokrasi var devlette, biliyorum- yeni bir model çıkarabilirsiniz, siz de mahcup olmazsınız, Sayın Cumhurbaşkanı da mahcup olmaz.

Bir de söylemeye çalıştığım şeylerden bir tanesi: Eskiden bir bakardınız ki Başbakan Recep Tayyip Erdoğan kocaman bir uçağa binmiş, uçakta da Türkiye'nin saygın iş adamlarıyla birlikte Afrika kıtasına gidiyor. Bu, profesyonel ve aktif bir dış ticaret, mühendislik, pazarlama faaliyetiydi devletin. Bugün bakıyoruz, Cumhurbaşkanı sistem gereği bunları yapamıyor ama siz de hiç yapamıyorsunuz Sayın Bakan. Önemli pazarlar var elimizde, Afrika pazarı aç Sayın Bakan; buraya eğilmek zorunda Türk dış ticareti, bununla ilgili de önlemlerinizi almak zorundasınız.

Tabii, önümüzde "Made in Europa" konusu var. Bununla ilgili anlatılabilecek çok şey var ama stratejik olarak yapılması gereken, çalışılması gereken alanlardan bir tanesi "Made in Europa". Türkiye'nin hedefi sadece Avrupa pazarında olmak olmamalı, Türkiye'nin hedefi Avrupa'ya ihracat yapmanın dışında üretim ve tedarik ekosisteminde yer alması gerekiyor, bunun için de -size sunulmuştur- gümrük birliği kapsamında "Made in Europa" konusunu tekrar tartışmaya açmanız, yasal bir zemine oturtmanız gerekiyor; bununla ilgili çok güçlü diplomatik kanalları işletmeniz gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla önünüzde çok önemli bir sınama bu aslında "Made in Europa" kısmı hem gümrük birliği açısından hem de Türkiye'nin dış ticaret geleceği açısından önemli bir nokta.

Tabii, sizin üvey evlatlarınızdan bir tanesi -ben yıllardır söylüyorum Sayın Bakan- gümrükler; gümrük müşavirleri, gümrük memurları. Şimdi, gümrükler demişken uyuşturucuyu konuşmadan geçemeyiz. Yıllardır söylüyorum size, gümrük memurları sözleşmeli memur olmaz; yetkin memurlardır bunlar, bunları sözleşmeden bir an evvel yetiştirilmiş memurlara geçirmeniz gerekiyor, özellikle muhafaza teşkilatını güçlendirmeniz gerekiyor, sınır güvenliğimizi güçlendirmemiz gerekiyor. Türkiye'de kullanılan uyuşturucuların büyük bir çoğunluğu birkaçı dışında yabancı menşeliler, ya bunlar gümrüklerden geçiyor ya sınırlardan geçiyor. Oturup sınır güvenliği ve gümrüğün ortak hareket etmesi, gümrük muhafaza teşkilatının güçlendirilmesi gerekiyor. Yine Gümrük

Kanunu'nun geçici 6'ncı maddesini hatırlatmak isterim; bu, sizin gümrük müşavirlerine karşı boynunuzun borcudur, sizin vebalinizdir. Yanınızda o dönemin kanununu yapan eski müsteşarlardan Sezai Bey var, lütfen anlatsın; zamanım yok.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum Sayın Polat.

Sayın Cem Avşar, buyurun.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli Bakanlık yetkilileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2027 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum Bakanlık için.

Yani genel bir değerlendirme yapmak gerekirse bütçe sunumuyla alakalı, tabii, her sene biz, aşina olduğumuz üzere bütçedeki ihracat-ithalat dengesindeki ihracat artışlarını, olumlu rakamları sizlerden duyuyoruz fakat işin bir tarafında da sürekli sahada olduğumuz için bizim -Bakanlık yetkililerinden de sahada olanlar vardır, iktidardan arkadaşlarımız da sahada- hissettiğimiz var yani bugün KOBİ'nin durumu, ticaret müteşebbisinin durumu geçen seneden daha kötü, geçen sene de evvelki seneden daha kötüydü. Dolayısıyla bu istikrarlı bir şekilde hissedilen; vatandaştaki, ticaretteki, ticaret üzerinde hissedilen baskı hissedilen bir şekilde devam ediyor. Yani gerçekten, biz ne kadar burada rakam konuşursak konuşalım, şu an Türkiye'deki ekonomik sıkışıklıkla birlikte ticaretle alakalı gelinen tablo çok vahim ve ciddi. O yüzden bu bütçeyle de yani Bakanlığınıza ayrılan bu kısıtlı bütçeyle de ben kolay kolay toparlanacağını düşünmüyorum çünkü ticaret demek destek demek, ticaret demek hibe demek; yeni açılacak işletmeden çok mevcut işletmeyi ayakta tutma zorunluluğumuz var. Dolayısıyla hani bu bütçeyle -Sayın Mehmet Muş Başkan da Ticaret Bakanlığı yaptı- işiniz sizden öncekilerden daha zor, o yüzden o konuda kolaylıklar diliyorum.

Bütçe teklifini tabii, kayıt dışı ekonomiyle mücadele, ticaretin düzenlenmesi, kolaylaştırılması, tüketicinin korunması, standardizasyon olmak üzere 3 ana temelde şekillendiriyorsunuz. 104 milyar 287 milyon -dediğim gibi- çok kısıtlı bir bütçe. Kayıt dışı ekonomi devletten gizlenen, kayıtlara kısmen veya tamamen geçmeyen, dolayısıyla denetlenmeyen faaliyetlerle kaybolan kamu gelirleridir; gelişmiş ekonomilerde yüzde 15, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 30 olduğu tahmin ediliyor. Bu süreçte yeni bir pakt açıldı Türkiye'de kayıt dışı ekonomide, bir de fon skandalı çıkınca kayıt dışıda yani başka bir olumsuz konuda ne yazık ki rekorlar kitabına bu anlamda girmiş olduk.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; burada, teklifte mücadeleye 10 milyar ayırmışsınız bu sene yani yüzde 9,6'sı; 2026'da bu yüzde 11 civarındaydı yani burada bir iyileşme mi var kayıt dışıyla mücadelede? Çünkü ana program dediğimiz alanlardan birinin alanının ve şeyinin azaldığını görüyoruz burada. İşte, performans göstergelerinde dedektör köpek sayısı, veri analist sayısı, ekipman sayısı gibi başarılardan söz edildiğini görüyoruz oysa bunların hiçbiri kayıt dışılığın -siz de biliyorsunuz- asıl sonuçlarını ölçmüyor. Vergi gelirlerinin aşılması, vergi yükünün adaletsiz dağıtılması, haksız rekabet, ekonominin verimlilik kaybı ve güven eksikliğini gösteren sorunlar ıskalanmaya devam ediyor. Bu, tabii, sadece Ticaret Bakanlığının başlı başına yapacağı bir şey değil kurumlarla iş birliğinde çözülmesi gereken bir konu. Şimdi, 2008'den bu yana 4 ayrı eylem planı uygulanmış bununla alakalı 44 eylem içeren. Biz etkisini ölçemiyoruz ama bunun yani son eylem planının gerçekleşme oranlarına da ulaşamıyoruz. Bu 44 eylem planından, bu kayıt dışıyla alakalı, Bakanlığınız kaçını tamamlamıştır? İzleme ve değerlendirme raporları ile etki analizlerini niye kamuoyuyla paylaşmıyorsunuz? Çünkü eylem planı açıklanıyorsa kamuoyunun, bizlerin bunun sonuç ve performansını da görme gibi bir beklentimiz var.

Bir başka konu: Bu risk odaklı denetim sisteminde bir büyük ticari aktörler var, bir de küçük üretici var. Şimdi, bunların ayırımını aynı şeylerle mi yapıyorsunuz? Çünkü biz bu denetimlerde sahada gördüğümüz, bu denetimleri küçük üreticinin, KOBİ'nin sırtında daha fazla hissettiği yani büyüklerden çok fazla bir şikâyet duymasak da -az önce sayın vekillerim de söyledi- onun bilançosunda ufak bir vergi gideri, ceza gideri olarak gözükse de küçük üreticiye, KOBİ'ye, orta ölçekli üreticiye bu ağır bir yük olarak tepesine bindiriliyor. Fiyat denetimlerinde toplamda 3 milyar ceza olduğunu görüyoruz, bütçenizde de buna yer vermişsiniz. Bu tutarın da vatandaşın market faturasındaki artışın yanında ufak kaldığını görüyoruz yani cezalar bu fiyatları düşürmüyorsa, düzenlemiyorsa caydırıcı değil mi diye de aklımıza geliyor. Tüketici dernekleri ayrıca raflarda bozuk karekod ve sıfır yazan alış fiyatlarıyla fiyat takibinin engellendiğini söylüyor; bu da ayrı bir konu. Bir de bu konuya, dış ticaret konusuna girmeden önce, geçen sene getirdiğimiz, bizim de aslında itirazlarımız olan bu 30 euro sınırı vardı ithalatta, özellikle Temu şirketi başta olmak üzere. Bununla alakalı bir etki analiziniz var mı? Yani piyasaya olumlu anlamda faydası ne oldu, zararı ne oldu? Bunu da bilmek isteriz. Tabii, ihracat rakamlarını -başta bu eleştirimi yaptım- verdiniz, siz sürekli arttığını söylüyorsunuz fakat ihracatçının da hem kurdaki baskıdan dolayı hem daralan pazarlardan dolayı biz sıkıntı çektiğini biliyoruz. Ben Tekirdağ Milletvekiliyim; Tekirdağ'da, Ergene'de, Çorlu'da bizim çok büyük, dev fabrikalarımız var, sanayi kuruluşlarımız var. Siz de biliyorsunuz ki son iki üç senedir tekstil sektörü günbegün daralan bir sektör, tekstil sektörü günbegün daralma yaşıyor ve işten çıkarmalar var. Biz bunu istihdamın üzerinde ayrı bir işsizlik yükü olarak görüyoruz yani bu noktayla alakalı ihracatçımız da çok şikâyetçi. TÜİK verilerinde de gördüğümüz üzere, ocak-eylül döneminde dış ticaret açığı 5,7 artarak 67,2 milyar dolardan 71 milyar dolara çıkmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise 74,9'dan 74,8'e gerilemiş. Bakanlığınızın verilerine göre, yıllıklandırılmış dış ticaret dengesi de eksi 96 milyar dolar. Yani bu ara mal bağımlılığı, Çin'deki bu ithalatın yoğun devam etmesi bu sıkıntıyı, sorunu sistematik bir şekilde devam ettirmekte. Bu tabloyu da tersine çevirecek bir eylem planı var mı Bakanlık çalışmasında? Çünkü bu kolay bir şey değil bunlar beş senelik, on senelik programlar. Bununla alakalı da bilgi almak isteriz.

Avrupa Birliğiyle ilişkiler ve gümrük birliği konuları var. En büyük ticaret ortağımız Avrupa Birliği. Hâlâ ithalatımızın ne kadar çoğu Çin'dense ihracatımızın da çok büyük bir kısmı Avrupa Birliğine; o yüzden, bizim için kıymetli. AB'nin 2025 İlerleme Raporu'nda

bu sorunları açıkça sıralıyor yani diyor ki: "Gümrük Birliği yükümlülüklerini ihlal eden tarife dışı engeller ve ek vergiler, TAREKS'in ek belge talep etmesi ve ilaçta AB'nin GMP sertifikalarının tanınmaması, Dijital Hizmetler Tüzüğü, Dijital Pazarlar Tüzüğüyle uyum sağlamaması" gibi burada kısıtlı zamandan konuşamayacağımız yükümlülüklerin hâlen daha yerinde saydığını görüyoruz ve bunun bedelini firmalarımız ödemeye devam ediyor. Ama her fırsatta biz "Yüzümüz Avrupa'ya dönük." dememizle yani "bal, bal" diyerek ağız tatlanmıyor ne yazık ki, bu konularda da adımın atılması lazım.

Made in Europe meselesi var, bu konu çok önemli bir konu Türkiye için. Biz Avrupa Birliğine tam üye olmamamıza rağmen otuz yıldır Gümrük Birliğine tabiyiz fakat işte bu pandemiden sonra Avrupa üretimde ne kadar geri kaldığını, eksik kaldığını görmesiyle beraber böyle bir regülasyon getirdi. Bu bizim otomotiv sektörümüz için önemli, çelik, alüminyum, çimento, temiz enerji gibi stratejik sektörlerde bu Avrupa menşeli ürünü öne çıkaran yeni bir sanayi politikasına yönelmesi konusunda yani bu işe girme konusunda hâlâ çok geç değil, bildiğim kadarıyla 2027'ye kaldı, 2027'ye uzayacak gibi bunun bunun kararları. Dolayısıyla, burada da bizi dışlamanın maliyetini, istihdama etkilerini, karşılıklı mevcut yükümlülüklerle uyumunu ele almalı ve iknaya uğraşılmalıdır. Fiyat istikrarı, öngörülebilir düzenlemeler, bağımsız yargı -bu çok önemli- ve sözleşme güvenliği yatırım politikasının temelini oluşturma gibi konularda ön almalı ve iknacı bulunmamız lazım.

Tabii, bu vize konusu biraz da Dışişleri Bakanlığı ilgilendiren bir konu ama bu tır şoförlerinin yaşadığı konu var biliyorsunuz, özellikle Kapıkule, İpsala ve Hamzabeyli'de kontak kapattılar geçen hafta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bitti, teşekkür ediyoruz.

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Mevcut sorunlar var gümrük ve lojistik sektörüyle ilgili, onlarla alakalı da eğer tedbir alabilirseniz. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Şimdi, YENİ YOL Partisi Grubuna geçiyoruz.

Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Süreniz on dakika.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, sizi ve hazırunu saygıyla selamlıyorum, Meclisimize hoş geldiniz.

Doğrusu ağırlığı Mersin ve Çukurova bölgesiyle ilişkili olan ama sonuçta Türkiye'nin toplam ithalat ve ihracat rakamları içerisinde anlamlı bir yer tutan birtakım mevzulara girmeden önce iki hususa öncelikle değinmek istiyorum. Bunlardan biri, Cem Bey de konuşmasında bahsetti, sizinle de daha önce bir görüşmemiz olmuştu, hassasiyetinizi biliyoruz ama bu Bulgaristan'ın yeni düzenlemeye geçmesiyle birlikte tır şoförlerimizin yaşadığı sorunlar var. Burada bu yüz seksen gün, doksan gün mevzusunun acaba vize sorunu... Bir defa kolay vize alınamıyor; ikincisi, alınan vizeler yeterli olmuyor; üçüncüsü, şoför bulmak bir sorun yani bir ihracatçının kesintisiz olarak sürecini yürütebilmesi için bu vize kuralları içerisinde neredeyse aynı hat için -aynı araç için diyelim- bir yılda 4 şoför bulunması gerekiyor. Zaten değişik konularda gündemimize gelmişti, ciddi bir şekilde şoför bulma sorunumuz var. O yüzden, bu vize meselesinin daha köklü bir şekilde, bir tür daimi çalışma vizesi gibi farklı bir metotla... Bilmiyorum Avrupa Birliği ülkelerinin mevzuatında böyle bir karşılıklılık yoksa bile belki bunu Türk ihracatının önemli bir mevzusu kabul edip bu süreler açısından da bir ele almanızda mutlaka çabanız vardır. Ben de bu konuyu hatırlatmış olayım.

İkincisi: İki sebeple İsrail tekrar gündemimize girdi. Birincisi, İsrail Cumhurbaşkanı Azerbaycan'a gittiğinde Türk hava sahasını kullanmış ama Türkiye bilgilendirmemişti; ikincisi de COP31'e davet edildiğini İsrail'in teessüfle öğrenmiş bulunuyoruz. Bunu soykırımcı bir ülkenin yalnızlaştırılması noktasında ve ona karşı bir tutum ortaya konulmaması noktasında problemli bir tutum olarak görüyoruz. Ama bu vesileyle, vaktizamanında oldukça tartışılan, bence Bakanlığınızın verileri peyderpey açıklamakla gerçekten ne olup bittiğine dair bir güven sorununu da yaşattığı... İsrail'le ticarette son durumumuz nedir? Azerbaycan'dan akışı sağlanan petrol dâhil doğrudan İsrail, farklı limanlar, komşu ülkeler veya üçüncü hatlar kullanılmak suretiyle İsrail pazarına Türkiye'den mal erişimiyle ilgili durum nedir? Burada varsa -ihracatçının, sanayicinin, devletin - korunması gereken bir fayda, bunu da kamuoyuna açıkça söylemek önemlidir. Bu konularda güvenin ve ortaya çıkan güvensizliğin hangi sonuçlara mal olduğunu en son fon krizinde de hep birlikte gördük. Ulaştırma Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu bir açıklamasında bu konuda detaylı bilgilerin direkt ya da transit olarak Türkiye'den İsrail'e doğru ticari hareketliliğin ancak tarafınızca cevaplanabileceğini belirtmişti. Bu vesileyle, bugünkü bütçe görüşmeleri de buna vesile olsun.

Sayın Bakanım, geçen bütçe görüşmelerinde Mersin Ekonomi Zirvesi'ne yapmış olduğunuz yüksek katkı nedeniyle zatıalinize, Bakan Yardımcımıza, ilgili genel müdürlerimize teşekkür etmiş idim. Siz de doğru bir tutumla, Mersin Ekonomi Zirvesi'nin çıktılarının takip edilmesi için de komiteler kurulması ve birtakım görevlendirmeler yapılması yönünde bir talimatta bulunmuştunuz, Mersin Valiliği de bu yönde bazı çalışmalarda bulundu. 2026 yılını bitireceğimiz şu günlerde üzülerek 2026 yılı boyunca Mersin Ekonomi Zirvesi'nin çıktıları hakkında herhangi bir gelişme olmadığını paylaşmak isterim. Gerçekten çok üzücü bir tablo, en az bir yıl çok büyük bir emek, yerelde sayısız çalıştay, Bakanlığın tam desteği... Hatta şöyle şaşırtıcı bir durum oldu: Sayın Cevdet Yılmaz - zannediyorum nisan ayıydı- yıl içerisinde yani Ekonomi Zirvesi'nden üç ya da dört ay sonra Mersin'e geldi, iş dünyasını topladı, böyle bir Zirve ve bu Zirve'ye bağlı çıktılar yokmuş gibi bir konuşma oldu orada. Hâlbuki devlette bir takip, bir süreklilik... Bunun ne kadarı Ticaret Bakanlığıyla, ne kadarı Sayın Cumhurbaşkanı yardımcısının makamıyla, ne kadarı yereldeki arkadaşlarımızla ilgili bir

sorundur, bunu takdirinize bırakıyorum ama Mersin Ekonomi Zirvesi'nde, biliyorsunuz, Servet Özkaya Bey yerelde büyük bir dinamizm yaratmıştı. Hatta ben bu konuda bu arkadaşımızın özel bir görevlendirmesinde fayda olacağını da bütçede size ifade etmiştim. Bir yılımız zayi oldu, 2027 yılında ne göreceğiz somut olarak? "Şu konuda şu adım atıldı, şu konuda şu çıktı yapıldı..." Bazı konularımız -Mersin için söylüyorum- Ulaştırma Bakanlığıyla, bazıları Sanayi Bakanlığıyla, bazıları Tarım Bakanlığıyla alakalı ama günün sonunda hepsi Ticaret Bakanlığının bir parçası olmak zorunda. Mesela, Mersin'in meyve, sebze tarım ihracatında ne kadar büyük bir pay aldığını en iyi siz biliyorsunuz fakat Sayın Bakan, bu kilo başına ihracat değerlemeleriyle ilgili, ihracatın kıymetiyle ilgili ben dün Sanayi Bakanımıza da söyledim; ya, Japonlar geliyor, kurutulmuş nane kabuğu satın alıyor, bunu kimya, ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanabilmek için. Bizim mandalinamız ve portakalımız dalında çürüyor çünkü onu toplamak ederinden daha fazla olabiliyor. Dün Çalışma Bakanımıza söyledim, üç yıldır hem Tarım hem Çalışma Bakanımıza söylüyorum, bugün de size söyleyeyim: İşçiliğin yükseldiği bu dönemde biz el emeğiyle toplanan meyveler için işçilik desteği vermezsek bizim onları ihracat etmekle dahi kârlı bir sonuçla üretmemiz mümkün değil. Peki, bizim ihracatçılarımız var, Türkiye'nin gururu; bunlardan 12'si tutuklu Sayın Bakanım. İç Ticaret Genel Müdürümüz burada. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Türkiye genelinde 40 meyve, sebze satıcısını tutukladı. Sebep? Yurt içi piyasada fiyat manipülasyonu. Bunlardan 15'i çürükçü, piyasada hiç satılmayan malı topluyor, meyve fabrikasına veriyor. 12'si sadece ihracat çalışıyor, 12-13'ü iç piyasaya mal veriyor. Bunlar vergi kaçırmak ve vergiden kaçınmakla suçlanabilirler ama iç piyasada fiyat manipülasyonuyla suçlanamazlar. 39'u hâlâ tutuklu ve ne zaman tutuklandılar biliyor musunuz? Tam hasat mevsiminde, tam mal alacak zamanda. Sistem çöktü. Zaten adamın bahçesinden malı toplaması zor, Mersin'in ilk 3 sırada yer alan ihracatçısı malı alacak, satacak; patron cezaevinde. Hem sistem çöktü hem moral bozukluğu. Yani İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Allah rızası için böyle uzmanlık ve detay gerektiren bir konuda sizinle konuşmadan mı bu işleri yapıyor? Hâlâ bu arkadaşlarımız tutuklu ve bu yıl göreceksiniz, ciddi şekilde bu firmaların ihracat rakamlarına ya da yurt içi rakamlarına yansıyacak.

Bir başka mevzu, sizden rica ediyorum, 3 kişilik bir ekip kurun, Mersin Limanı'nı şöyle bir odağa alın ya! Bu ne yapıyor, hangi hizmetleri yapıyor, kaça yapıyor, bu hizmetler İstanbul'da, İzmir'de kaçı satın alınıyor Mersin'de kaça satın alınıyor; ya, yirmi dört günlük bekleme süreleri var ve beklediği her gün için adam para ödüyor. Böyle bir şey olabilir mi? Senin sistemin tıkanmış, ben malımı indiremiyorum, malımı indiremediğim için de sana para ödüyorum. Örnekleri var: Konteyner konteyner muzlar çöpe gidiyor. Çünkü bekleme süresi içerisinde bozulmuş.

Ve en önemlisi plastik atık rezaleti. Allah rızası için bunu durdurun Sayın Bakanım. Bu yıl 324 kilometre Mersin sahilinde Mersinliler denize giremedi, boydan boya mikroplastik kapladı bütün sahilleri. Oysa Türkiye'nin turizm açısından en bakir sahilleridir. Seyhan deresinden böyle şey gibi plastik atık akıyor Adana'da iki firma zengin olacak diye. Bir de biliyorsunuz, bu plastik atıkları önce getiriyorlar, limanında boydan boya seriyorlar, içinde başka bir kaçakçılık olmasın diye, limanda iş akışını ağırlaştıran ve ihracatçının maliyetlerini artıran bir unsur oluyor. Peki, bütün bu maliyetler nereye geliyor? Günün sonunda tüketiciye geliyor, günün sonunda enflasyona dönüşüyor Sayın Bakanım. Adam daha önce ton başına -örnek veriyorum- 20 dolarla yapmış olduğu bir işlemi bugün 50 dolarla bile yapamıyor. Mersin Limanı neye güveniyor, Mersin liman yönetimi neye güveniyor, nasıl bu kadar pervasızca davranıyor? Yok bilmem ne pencere ücreti, yok bekleme ücreti, yok indirme ücreti, yok enerji ücreti, yok bu ücreti; vallahi böyle bir zulüm yok. Kendi memleketimiz olmasa protesto ve boykota çağıracağız insanları. "Gidin." diyeceğiz Hatay'a, İskenderun'a...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

2'nci konuşmacı Necmettin Çalışkan.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Sayın Bakanın gayet güzel sunumunu dinledik. Aslında rakamlar çok şahane. Bir taraftan, gerçeklere baktığımızda ise ülkenin özet olarak tablosu şu: Emeklimizin 7 milyona yakını aylık 23 bin lira, asgari ücretli aylık 28 bin lira, açlık sınırı ise 38 bin lira olan bir ülkede yaşıyoruz. Bunun için de rakamların fazla bir anlamı olmasa gerek. Tabii, kaynaklarımız çok ama ne yazık ki hep faize aktarılıyor. Özellikle de son fonla ilgili hadisede 800 milyardan söz edilirken AK PARTİ iktidarı döneminde yirmi beş yılın toplamında esnafa kredi verilen rakam 803 milyar, sadece bir vurgun yirmi beş yılın tamamına bedel. Burada Sayın Bakan gayet başarılı çalışmalara imza atıyor. Elbette kendisine müteşekkiriz ancak burada belki kendisini de aşan bazı hususlar olabilir.

Sayın Ekmen az önce üreticilerin sorunlarından söz etti. Ben de birkaç hususu daha eklemek isterim. Bir kere, ne yazık ki hâlen sistem olarak yeterli derecede düzenlemeler yapılamadı. Şimdi, işletmeler bir taraftan Ticaret Bakanlığına, bir taraftan da Maliye Bakanlığına 2 ayrı sistem üzerinden rapor hazırlamak zorunda. Vergi Kanunu kırk yıllık, 1985'ten kalma, Ticaret Kanunu ise uluslararası standartlara uygun. Dolayısıyla bütün işletmeler bir tarafta yeminli mali müşavire, bağımsız denetçiye ve serbest muhasebeci, mali müşavirlere fevkalade fazla ödeme yapmak zorunda kalıyor. Bu konuda hiç olmazsa, vatandaşın üzerindeki bu yük ve bürokrasi Sayın Bakanım eksiltilmeli. Bunun dışında, Rekabet Kurumu aramızda, belki başarılarından söz edecek ama bakın, yetkiler haddi aşmamalı. Geçtiğimiz aylarda beyaz et operasyonu yapıldı, kabzımal hal komisyoncularına operasyonlar yapıldı. Bu, hiç vicdanı yönü olmayan haksız uygulamalardı ve bir başka önemli problem de ihracat yasağı. Ticaret özgür olmalı, herhangi bir üründe fiyat artıyor diye ihracat yasağı konulmamalı veya içeride ürün, üretici para kazanacak diye ithalata izin vererek önlenilmemeli. Zeytinyağında yaşadık, beyaz ette yaşadık. Tavuk eti fiyatları artacak diye Nisan 2024'ten Temmuz 2026'ya kadar yasaktı. Beyaz etçilere yapılan operasyonlardan sonra özür babında bu yasak hafifletildi, zatıalinize bu konudaki gayretleriniz için müteşekkiriz ama henüz yeterli değil. Hâlen üretici firmalar istediği şartlarda ihracat yapamıyor, değişiklik engelliler konuluyor. Zaten ihracat yasağında

Bakanlığın herhangi bir konuda bir genelgesi oluyor ama iş gümrüklere gelince uygulama farklılaşıyor. Gümrüklerinin kendilerince ek kriterleri oluyor. Bu noktada, Bakanlığın üzerinde bir yapıymış gibi olmaları doğru olmamalı.

Sayın Bakan, bir başka husus, döviz dönüşüm desteğiyle ilgili. Bir ay içerisinde iki farklı uygulama 1 ekimde değişti, 26 ekimde tekrar düzeltildi ama hâlen yeterli değil. Burada, enflasyon kutsal bir hedef gibi görünüyor, oysa, enflasyonu düşürmek değil, refah seviyesini artırmak kutsal hedef olmalı. Enflasyon düşmüş, kalkmış, mesele vatandaşa yansımadıktan sonra bir anlamı yok. Bugün de ihracatçı döviz baskısı nedeniyle sıkıntı altında. Hiç olmazsa, bunu çözmek için bu döviz dönüşüm desteğinin artırılması gerekiyor. Bu, defalarca Meclis gündeminde yer aldı, hiçbir şekilde karşılık bulmadı. Bu konuda her ne kadar düzeltilmiş olsa da fevkalade yüksek bir şekilde evrak zorunluluğu var, bürokrasi artıyor işletmeler açısından. Sonra Merkez Bankası eskiden 10.00'dan 16.00'ya kadar döviz bozdurmak için saat serbestken şimdi, bu saat 11.00'den 14.00'e kadar çok kısa bir zamana indirildi. Bu arkadaşların başka meşguliyetleri mi var da indirildi? Bu konuda muhatap bulunmuyor. Tabii, belki bazı hususlar Bakanlığınızın gündeminde olmasa bile ben ifade etmek isterim.

Bunun dışında bir başka önemli husus, SGK primleriyle ilgili. Sayın Bakan, şu anda işletmelere yüzde 5 destek veriliyor; bu, gerçekten çok az. Zamanında ödeyen işletmeler desteklenmeli, böylece piyasada sigortasız çalışan eleman kalmamalı. Az önce kayıt dışıyla mücadeleden, yapılan denetimlerden, kesilen cezalardan söz edildi oysa siz bu SGK prim desteğini yükseltseniz doğal olarak sigortasız sayısı azalır.

Bir de Çalışma Bakanına ifade etmiştim, size de arz etmiş olayım. Şimdi, bu işletmeler sigorta primlerini öderken ortalama asgari ücret 13 bin lira ödüyor. Bu rakam mümkünse az bir artırılmalı ama emekli fonuna olan aktarım da işletme tarafından direkt ödenmeli. Bu, malum özel sektördeki SSK'li işçiler emekli olduktan sonra tazminatlarını işverenden alıyor. Bu da işveren üzerinde büyük bir yük. Evet, bir taraftan kredi ama bir taraftan da binlerce çalışanı olan firma için milyonlarca dolarlık bir yük her geçen gün artarak devam ediyor. Çalışan açısından ise bu rakam çoğunlukla mobbing etkisi tazminatımı alamam korkusuyla iş yerinden ayrılamıyor. Mademki herhangi bir memur emekli olurken tazminatını kamudan alıyorsa, işçi de aylık emekli maaşını devletten alacaksa tazminatını da devletten alsın. Bu yük her ay ayrıca işveren üzerinde birikmesin, bunun çok önemli olduğunu arz etmek isterim.

Bunun dışında yine İşsizlik Fonu ne yazık ki yerinde kullanılmıyor. Bu konuda da bir düzenleme yapılmalı, İşsizlik Fonu'nda biriken paralar turizm bölgelerindeki otellere teşvik olarak aktarılıyor. Oysa, çalışan bir adam İşsizlik Fonu'na alın terini devlete emanet olarak vermiş durumda, "Sen kendi isteğinle ayrıldın, alamazsın." demek düpedüz mobbing vesilesi oluyor. Oysa bir insan eğer çalışmışsa bir yıl, iki yıl ne kadar olursa olsun, kendi isteğiyle de çıkmışsa mutlaka bu İşsizlik Fonu'ndan yararlanmalı.

Sayın Bakan, bunun dışında, sınır kapısıyla ilgili bir hususu ifade etmek isterim. Hürmüz Boğazı'nda yaşanan sorunları, dünya genelindeki gemi trafiğindeki problemleri biliyoruz. Artık kara taşımacılığının son dönemde önemi arttı. Hatay Reyhanlı ilçesi Cilvegözü ülkemizin Orta Doğu'ya açılan sınır kapısı. Belki karşı tarafta yönetim henüz rahatlamadığından yeterli derecede geçiş sağlanmıyor. Bizim bu taraftan 5 bin aracın geçişine izin verilirse karşı taraf bin araçtan fazla almadığı için yığılma var ama bunu çözmek de sizin müdahalenizle mümkün olur, karşı tarafa da personel, teknik destek verilebilir.

Bir de Türkiye'den yükleyip transit olarak Ürdün'e geçen araçlara izin veriliyor ama Suriye'nin içinde boşaltmaya izin verilmiyor. Bu, savaş öncesi normal bir durum, savaş nedeniyle ortaya çıkmıştı, artık iş normalleşti, aradaki bu aktarma işini yapan nakliyecilere, taşımacılara bir şekilde destek verilebilir. Bu paralar, Türkiye'de malı yükleyip Halep'te boşaltılacak, Suriye'nin içinde boşaltılacak, adamlardan yapılacak kesintiyle karışıklık bir şekilde çözülebilir. Biz buna seyirci kaldığımız sürece onların tek taraflı bunu düzeltmesini beklemek mümkün değil. Bugün tırlar günlerce sınır kapılarında beklediğinden ülkemizin taşıma kapasitesi de ciddi olarak düşmüş durumda. Şu anda araçların belki yüzde 30, belki yüzde 50'si o bölgede yatıyor, bekliyor. Mesela, Adana'dan sınıra nakliye fiyatı 600 dolar olan taşıma 1.200-1.500 dolarlara çıktı. Bu maliyetlerin düşürülmesi de bu tırların hızlandırılmasıyla ancak mümkün olabilir. Bütün bunlarla beraber...

Sayın Başkan, uzatma dakikaları vermeyecek misiniz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Yok.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Ama insanlar yorgun olduğundan tam dinleyemedi, onun için belki verirsiniz diye düşündüm.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Hayır, kuralı tam uyguluyoruz.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Peki.

İktidar sıralarına, buraya geldim ki Orhan Başkanım, belki uzun verirsiniz diye.

ERHAN USTA (Samsun) - Süre veremeyiz ama fon verilmesini ister misiniz?

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Bakan, burası siyasi bir tartışma ortamı değil, teknik bir ortam. Bu bilinçle konuşma gayreti içerisindeyim. Onun için de işletmelerin üzerindeki bu yükleri kaldıralım. İşletmelere denetim yaparak değil, destek vererek ülkenin kalkınmasına katkı sağlamış oluruz. Bugün işletmeler çok zor durumda. Ben rakamlara boğarak yeni laf söylemek istemiyorum zaten bunların hepsini fazlasıyla sizde. Bugün işletmelere...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz Sayın Çalışkan.

İYİ Parti Grubu adına Sayın Erhan Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepiniz hoş geldiniz.

Şimdi, biz bunu bugün bir kez daha anladık ki Sayın Bakanım, sizin ithalatla ilgili bir göreviniz yok yani öyle anlaşılıyor. Hiç ithalattan falan bahsettiğiniz yok. Sanki bu ülkeye ihracat yapmak için, ithalat yapmıyormuş gibi... Bakın, Türkiye'nin en temel ekonomik yapısal sorunudur. Bu sizden önce de vardı ama sizin döneminizde bu arttı, hiç azalmadı. Ya, bana bir tane analiz söyleyin, burada arkadaşlar var. Yani Türkiye'nin ithalat bağımlılığında bir azalma oldu mu? Türkiye'nin yoğun olarak ithal ettiği ürünlerle ilgili herhangi bir şekilde neyi üretiyoruz, geçmişte bağımlılığımız olan bugün azalttığımız bir şey var mı? Artı, bu mal açısından, finansman açısından Türkiye'nin bağımlılığında bir azalma var mı? Şimdi, ben sizin yerinizde olsam -evet, burada zorlanıyor olabilirsiniz ama- bunların analizine daha fazla yer veririm ama bu yok, bu yok. Sadece ihracatmış gibi... İhracat önemli bir şey mi? Elbette önemli bir şey ama ihracatı değerlendirirken ithalattan bağımsız ihracatı nasıl değerlendirebilirsiniz? Bunu yaparken bile lütfen, alınmayın ama bir analizi yaparken, bir sunum hazırlarken bunun asgari bir dürüstlüğünün olması lazım.

Arkadaşlar, bakın, şimdi burada Sayın Bakan ihracatı gösterirken böyle füze gibi bir artışı göstermek için bize 2002'den itibaren gösteriyor, güzel yani niye 2002? Her yıl geliyorsunuz buraya, bir önceki yılla mukayese yapmanız lazım, bütçede o beklenir ama ithalatı... Çünkü aynı füze, daha dik bir füze var, daha hızlı giden bir füze var. İthalat da var, ithalatta öyle değil, ithalatı gösterirken de 2025'le, geçen yılla mukayese ederek gösteriyor. Ya, şimdi bu dürüstlük mü? Birinde 2002'yle mukayese ediyorsunuz, birinde gidiyorsun...

Şimdi, bunları konuşmamız lazım. Bakın, Türkiye'nin bir sürü meselesi varken ama bu ortada dururken ben başka bir mevzu konuşamıyorum ya. Niye böyle bir duruma kendinizi düşürüyorsunuz? Dış ticaret açığı ve cari açığı verirken de 2022'yle mukayese ediyorsunuz.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Bakın, burada var.

ERHAN USTA (Samsun) - Kaç yılı?

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - 2001-2025.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, 2001, onu diyorum işte, dinlemiyorsunuz ki beni. 2025-2026... İhracatta hangi yılın rakamını veriyorsunuz? 2002'den beri alıyorsunuz.

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Orası oluşacak...

ERHAN USTA (Samsun) - 2002'den beri Sayın Bakanım...

TİCARET BAKANI ÖMER BOLAT - Orada da 2025.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, Sayın Bakanım, lütfen, şimdi, daha fazla şey yapmayalım bu işi. 2002'sini niye gösteriyorsunuz o zaman? Yani bunu yıllarca sunum yapmış, sunum hazırlamış, sunum hazırlatmış bir insan olarak söylüyorum, böyle bir şey olmaz, olmaz böyle bir şey. Bu, bir çaresizlikten, bu bir acizlik ifadesi oluyor. Ama öbür tarafta da geliyorsunuz 2022, cari açıkta da. Niye öyle? Mehmet Muş burada yok, ona mı bir gönderme yapıyorsunuz? "Mehmet Muş'ta çok yüksekti, ben düşürdüm." filan mı diyorsunuz? Yani bunları kabul etmek çok mümkün değil.

Şimdi, ihracata bakalım. Hadi, sadece ihracata bakacaksanız bile buna bakmanın da bir teknokrat dürüstlüğü vardır. Nedir bu? Mutlak rakam önemli midir? Elbette önemlidir. Bakın, ihracat, millî gelirin bir bileşenidir. "Y=C+I+GX+(X-M)" tamam mı? Yani millî gelirin bileşenlerinden bir tanesi ihracattır. Eğer ihracat performansınız 2002'den beri ölçmek istiyorsanız gerçekten, o zaman gidip millî gelir içerisindeki payı ne olmuştu? Ama mutlak rakam olarak böyle oldu. Bak, ithalata bakmazsanız bile sadece ihracatı bakmış olsanız bile -ki bu yanlıştır- buna bakacaksınız da buna bir de millî gelir payı içerisinde bakalım canım. Allah Allah, ne olmuş? Mal ihracatından bahsediyorum. Şu, Strateji Bütçe Başkanlığının verilerinden alınmış tablo arkadaşlar. 2002 yılında ihracatın millî gelire oranı 15,1. Bu, şimdi 2026'da 15,5, Orta Vadeli Programa göre 2027'de 14,7'ye düşecek, 2028'de 14,5'e düşecek, 2029'da 14,2'ye düşecek. Bir yandan "İhracat rekorları kırıyoruz." diye bize bir şeyler söylerken millî gelirin bir bileşeni olan ve mutlaka millî gelire oran olarak konuşulması gereken en temel göstergede "Bunu ben aşağı doğru düşüreceğim." diye bize orta vadeli programla geliyorsunuz. Bunu bana izah edin Allah rızası için Sayın Bakanım ya, bunu bir izah edin. Bu olmaz. Şimdi, burada, tabii, ihracatçıyı falan suçlayacak değiliz, ihracat düşüyor diye. İhracatçının elinin öpülmesi lazım bu kadar zor ekonomik şartlarda. Bölgesel sorunlarımız var, onları kabul ediyorum elbette ama bütün dünyada var. Ama onun dışında uygulanan ekonomik programdan kaynaklı olarak çok ciddi bir sorunun olduğu bir şeyde insanlar yine işte, çark dönsün diye bir ihracat şeylerini sürdürmeye çalışıyorlar ama bu iş kötüye gidiyor. Bakın, aynısı imalat sanayi üretiminde de var. Hani konu burası olmadığı için onu dün Sanayi Bakanlığında konuştum. İmalat sanayi üretimini de 2022'yle mukayese ettiğimizde -yani geçmişten de düşük ama 2022'de biraz böyle biraz yükselmişiz- yaklaşık 6,5-7 puan düşüyor, 15,5 düşmüş. Üretmiyor, dolayısıyla ihraç etmiyor. Şimdi, düşünmeniz gereken yer burası. Tabii, bu sadece sizin sorununuz değil, orada size haksızlık yapamam. Bu yani genel ekonomi politikalarıyla alakalı bir şey ama yani ihracat için böyle güzellemeler yapmak yerine ben sizin yerinizde olsam feryat ederim. Madem öyle, sizin tarafınız ihracatçı taraf olması lazım, sadece rakamı söylemek değil. Ben feryat ederim arkadaş, bu ekonomik konjonktür benim ihracatçımı zor duruma sokuyor, bu ekonomik konjonktürde biz pazarlarımızı kaybediyoruz, bu sizin yarattığınız politikalar... Bunu böyle söylemeyin ama malı usulü dairesinde söyleyin, siz kendi Hükûmetinize bu kadar sert söyleyemezsiniz. Ama ihracatçının tarafında olmanız lazım. Döviz dönüşüm desteğinin arttırılması gereğini söyleyen ilk milletvekiliyim ben buralarda, çıktı hemen ondan sonra. Ya, madem kur politikamız yani Türkiye'de çünkü kur-enflasyon ilişkisinden dolayı enflasyonu indirmek için kuru tutmak durumundasınız, Türkiye'nin,

enflasyon hikâyesi bu, geriye doğru bakın, bundan başka bir şey görmezsiniz. Ama şimdi tamam da şimdi kuru bu kadar uzun süre tutarsanız, faiz bu kadar yüksek tutup kuru bu kadar uzun süre tutarsanız ekonominin her tarafını tahrip edersiniz. Bunu sizin söylemeniz lazım. En fazla ihracatı tahrip ediyor. Bundan sonra "Artık, kuru biraz gevşetelim." deseniz o da ayrı bir sıkıntı. Firmaların açık pozisyonları bu kadar yükselmiş çünkü içeride krediyi kıstın, kuru tuttun, ne yapsın vatandaş? Daha doğrusu, kuru tuttun değil, içeride krediyi bir yandan kıstın, bir yandan da faizi çok yüksek tuttun, ondan sonra vatandaş gitti, firmalar gitti yurt dışından çok daha yüksek faizlerle olsa bile, dünya ortalamasının üzerinde olsa bile döviz cinsinden borçlandı. Bakın, bir tarafı tutunca öbür tarafı bozuyorsun. Dolayısıyla bundan sonra hani "Kurs alınsın." falan filan denildiği zaman da öyle kurs almakla falan da olmaz, bundan sonra ona da imkân yok ancak bir krizde zaten kendiliğinden gidecek, bütün firmalarımız kelepire düşecek. Ha, şunu da söyleyen birisi değilim, bakın; ya uzun vadede bir kur üzerinden ihracat teşviki falan olmaz yani bütün ampirik çalışmalar bunu gösteriyor, kurla olmaz ama kurun böyle aşırı baskılanması ihracatı felç eder, bu da olmaz. Yoksa hani kur artsın, ihracat artmaz; bu iki üç ay sizin işinize yarar, enflasyon, her şey ona göre yeniden bir fiyatlar seviyesi oluşur ve o yarattığı istikrarsızlık da İhracatı zaten zorda bırakır; mesele böyle Sayın Bakanım.

Evet, otuz saniyede geçmeyi planladığım şey sekiz dakika sürdü.

"İhracat, ihracat, ihracat" diyoruz da bakın, şimdi kişi başına düşen orta ve yüksek teknoloji ihracatı 2025 yılı rakamları, UNIDO'nun rakamları... Türkiye'nin ne kadar kişi başına düşen orta ve yüksek teknolojili -sadece yüksek değil, yüksek zaten berbat- yani toplam ihracatımız içerisinde yüksek teknolojili ürünlerin payı yüzde 4 bu ülkede, yüzde 4. Gelişmekte olan ülkelerin hepsinin neredeyse önemli kısmı bizden yüksek, Avrupa Birliği ortalaması yüzde 20'nin üzerinde, bizde yüzde 4. Hadi, orta ve yükseği birlikte aldığımızda bile bakın -oran vermeyeceğim, bunu mutlak rakam vereceğim- kişi başına 1.277 dolar ihracat yapıyoruz, UNIDO'nun rakamından söylüyorum ve bununla da 61'inci sıradayız. Hadi Hong Kong'u söylemeyelim, 79 bin dolar arkadaşlar, bizde 1.277 dolar olan şey. Şimdi, biraz daha emsal ülkeler olabilecek şeylerden söyleyeyim: Slovenya'nın 31 bin dolar, İrlanda'nın 29.592 dolar, Çekya'nın 18 bin dolar, Belçika'nın 16-17 bin dolar, Slovakya'nın 16 bin dolar, Almanya'nın 14 bin dolar; hani nüfus açısından bakarsanız, derken yani şimdi buna bakmak lazım. Bununla ilgili herhangi bir aşama kaydedemedik Sayın Bakan, kaydedemedik. Teknolojik ürün... Yani biz hâlâ işin hamaliyesiyle uğraşıyoruz, çevremizi kirletiyoruz, kaynaklarımız yok ediyoruz ama yeteri kadar gelir elde edemiyoruz.

Şimdi, Çin... Bu ülkenin bir defa bir Çin stratejisi yok. Neyi var biliyorsunuz? Çin korkusu var. Doğu Türkistan'da zulüm oluyor, ağzını açıp kimse bir şey söylemiyor devlet yetkililerinden burada.

Çin korkusunun bir ayağı da Tayvan meselesi arkadaşlar, daha önce de bunu gündeme getirdim; bakın, Tayvan ya, dünyanın neredeyse en teknolojik... İşte, çipin, hele mikroçipin dünyadaki yüzde 100'ünü karşılıyor yani 200 milyar dolar civarında çip ihracatı var yanlış hatırlamıyorsam veya çok daha yüksek. Şimdi, böyle bir ülke Türkiye'ye gelip yatırım yapmak istiyor, Türkiye'yle daha çok ekonomik, ticari ilişki kurmak istiyor. Tamam, şimdi Tayvan'ı tanımıyoruz ama Tayvan'la yani mesela bir gayrimenkul alımını bile niye yapmıyoruz Tayvan'la, o anlaşmayı? Herkese burada toprak satarken, daire satarken -toprak satılmasını doğru bulmam- niye Tayvanlılara bu hakkı vermiyoruz? Bu Çin korkusu nedir böyle? Hani Çin'den korkunca da Çin'le ticaretimiz kötü olacak. Efendim, büyük bir ekonomi Çin, elbette büyük bir ekonomi; ya, ticaretimiz zaten 10'a 1 yani 10'a 1. İşte, en son 2025 rakamı 49,6 milyar dolar ithalat yapmışız, sadece yaptığımız ihracat 3,3 milyar dolar. Dış ticaret açığımızın yarısının içine karışıveriyoruz toplamdaki şeyin yarısını. Burada şimdi biz hangi ürün alıyoruz, bu ürünleri içeride üretebilir miyiz? Bunlara karşı bağımlılığımız...

Dünya kadar şurada soru hazırladı arkadaşlar yani bunlarla ilgili biz sizlerden Sayın Bakan, hiçbir şey duymadık ya, bu olması lazım, bakın, ekonomik yönüyle de olması lazım, Türkiye'nin bir Çin stratejisinin olması lazım.

Çin sonra çok planlı bir ekonomi, bakın, biz Çin'de bulunduk bu yaz tatilinde on gün, bir anlamda devletin misafir olarak, devlet yerlerini gezdik, işte şeyleri filan. Ondan sonra, adamlar ağzını açtıklarında kalkınma plan diyorlar, On Beşinci Kalkınma Planı'nı uyguluyorlar, her şey bir planlama dairesinde. Evet, orada bir şu anda -yani ne diyelim- devlet kapitalizmi var. Şimdi, hele hele Çin gibi, ta otuz yıl sonrasını planlayan bir ülkeye karşı bu kadar da sıkıntılı bir durumumuz olduğuna göre bizim içeride çok daha planlı gitmemiz lazım çünkü bizim yarın aklımız başımıza geldi, eyvah şurada ne yapacağız dediğimizde gideceğimiz alanların tamamı Çin tarafından kapatılmış oluyor zaten. Yani dolayısıyla Çin'e karşı herhangi bir şekilde Türkiye'nin hiçbir stratejisi yok. Bununla ilgili hiç yaptığımız, duyduğumuz, ettiğimiz bir şey de maalesef yok.

Şimdi, parça parça konular olacak tabii. Şimdi, sizin alanınız çok geniş. Bu esnaf kefaletlerle ilgili mesele var. Mesela, sahaya gittiğimde burada en fazla şikâyet ettiğimiz konulardan bir tanesi, diyorlar ki: "Ya, bu esnaf kefalet kredileri bize verilirken bu NACE sınıflandırmasına göre veriliyor." Biliyorsunuz, orada da işte bir faaliyeti, herkes her şeyi yazıyor, tamam mı? Ve "bu biz de çok ciddi... Yan yana çalışan iki firmanın aldığı kredi limitleri arasında çok ciddi farklılıklar oluşuyor. Bu olmasın." diyorlar. Piyasadan gelen -işin detaylar var ama oralara girmeyeceğim- böyle bir şikâyet var. Bunu ben sizin bilgilerinize sunmak istiyorum. Gerçekten bize de söylerseniz, bu limitlerde hangi kriterlere göre veriliyor, nedir, ne değildir? Yani biliyorsunuz, biz de bu şeyler de firmaların şeyleri çok da doğru değildir ama burada biraz daha daha eşitlikçi bir şey olmaya... Mesela, aynı çaptaki bir firma açısından söylüyorum "NACE sınıflandırmasında yerleri farklı diye bu kadar farklılaştırmanın olması doğru değil." diye vatandaşın şikâyeti var, ben de bu şirkete katılıyorum.

Şimdi, 6 Nisan 2026'da, Twitter'da, X'te bir paylaşım yapmışım. Şimdi, benim kızım gitmiş şey almış, evin ihtiyaçlarını görmek için bir tuvalet kâğıdı alıyor. İsterseniz nitelikleriyle söyleyeyim burada, "tweet"imde var. Bunu marketin, çocuk, tabii, fiyat

algımız kaybolduğu için hepimizin, 40'lı tuvalet kâğıdı, işte, bilmem ne bazlı falan filan, tek bir markadan bahsediyorum, 495 liraya alıyor arkadaşlar. Şimdi, evde filan görünce... Biz maaşımızda geçiniyoruz, bizim fonumuz falan da olmadığı için yani şeyleri de fişleri mişleri filan kontrol ediyoruz, "Bakalım, kızım ne kadar harcamışsın, etmişsin, falan, filan." diye. 495 lira, "Ya, o kadar artmış mı tuvalet kâğıtları?" 495 lira 40'lı bir tuvalet kâğıdı için bana çok yüksek geldi arkadaşlar, ta nisan ayı bir de. Ondan sonra, sonra başka... İsmini vereyim ya, File Market. Bu File'nin bu özelliği nedir arkadaş, ben anlamadım. Kuruyor musunuz gerçekten, öyle bir şey mi var? Şimdi, Çağdaş'a gittim, bakın, fiyatları yazdım arkadaşlar ve aynı 500 metrekarelik bir alan içerisinde, hani bir tanesine gidersin Sincan'da bakarsın, niye? İşte, dükkân kirası düşüktür, falan falan, öyle bir şey yok. Şimdi, 495 liraya aldı. Burada fişini de paylaştım, bu şeyi tuvalet kağıdını. Hadi onu da söyleyeyim, Familia Plus, organik bambu özlü, katkısız, 3 katlı, 40'lı, tamam mı? Çağdaş "289 lira.", A101 "249 lira." diyor. A101'i de hiç sevmem ama işte onun da reklamını yapmış olduk. Çağdaş Market "289 lira." diyor. Hani küçük farkları anlarım.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Rekabet Kurumu burada zaten.

ERHAN USTA (Samsun) - Akyurt Market "294 lira." diyor, File Market 495 liraya satıyor arkadaşlar! Gidip patates, soğancıyla uğraşacağınıza, alın, bununla uğraşın ya! Ankara'nın göbeğinde oluyor. Patates, soğana şey yapıyorsunuz. Ne derler? Bir ayda üretilir, on bir ayda tüketilir. Bu stoklanmadan patates soğan nasıl olacak? Her ay patates soğan mı üreteceğiz biz ya? Elbette stoklanacak bir şeye "Stok yapılıyor." diye milletin üzerine gittiniz. Eğer birine bir şey yapacaksanız, alın size, buna yapın. Hiç olmazsa bu devletin, bu milletin bir milletvekiliyiz, ben bunu paylaşıyorum ve şikâyet ediyorum, buradan da Ticaret Bakanlığı başta olmak üzere tüm yetkili kurumları bu konuda daha caydırıcı, daha etkin tedbirler almalıdır diyorum. Bir tanesi, nezaketen de olsa "Hakikaten gördük şeyi, çok da üzüldük, bir sürü de para vermişsiniz, filan." diye gönlümüzü alsaydı bari, bir şey yapmadığınız ortada da. Öyle bir şey de yok.

Şimdi, kredi kartı meselesi. Bu kredi kartlarındaki banka kartları düşürüldü, onunla ilgili biz de o zaman çok söylemiştik, düşürüldü, o tamam. Kredi kartlarındaki komisyon oranları bir miktar düşürülmüştü fakat bu komisyon oranları tekrar artıyor. Şimdi, benim arkadaşlarımın bana verdiği bilgiye göre 3,1 ila 4 arasında aylık kredi kartında faizler. Ya, zaten millet mahvoldu Sayın Bakan. "Enflasyonu düşürüyor." diyorsunuz, tabii, çok da bir şey düştüğü filan... Yine, en son kaç geldi, 2,8 civarında geldi ama bu onun da altına indiği aylarda "Toplamda yüzde 21 olacak." diyoruz ve şu anda yüzde 29, yüzde 30, bunun bileşiği çok daha yükseğe geliyor. Bunların bir miktar aşağı çekilmesi için bir düzenleme ihtiyacı var. Burada düzenleme yapacak yerin siz olmadığını ben biliyorum ama sizin tarafınız burası, işte, onu söylüyorum ben. Eskiden bakanlar öyleydi, yıllarca biz bu işi yaptık yani bizim müşterimiz çünkü devletti, biz hep bakan gördük, vatandaşla pek işimiz olmadı devlette çalışırken. Bakanlar çatır çatır pazarlık yapardı esnafın çıkarını korumak için, ihracatçının çıkarını korumak için, gerekirse kavga yapardı kendi alanıyla ilgili olarak. Şimdi, hiç kimse ağzını açıp bir şey söylemiyor, hep bir ağızdan aynı şeyleri söylüyorsunuz. O zaman da işte böyle vatandaş mağdur oluyor, kim daha baskınsa da onun dediği oluyor.

Şimdi, bu motokurye meselesi; 1 milyonu aşkın motokuryeler var, çok ciddi bir sıkıntıları var bunların, esnaf kuryelik modeliyle şey yapıyorlar, ondan sonra, işveren, maliyetlerin büyük çoğunluğunu "iş ortaklığı" adı altında esnaf kuryelere yüklüyor, kârın da yalnızca çok küçük bir kısmını işçiyle paylaşıyor. Şimdi, burada biraz detayları falan var ama özellikle son zamanlarda adamların dediği şu: "Geçen yıl kazandığımızı bu yıl daha uzun çalışarak, daha fazla iş yaparak, daha fazla alın teri dökerek ancak kazanıyoruz nominal olarak." geçen yıla göre çünkü pazarlık güçleri yok, nitelikli bir iş değil, o olmasa o işi yapacak bir sürü insan var, zaten memleket açlıktan kırılıyor dolayısıyla nihayetinde... Ha bunu niye bana söylüyorsunuz? Bu Çalışma Bakanlığının, çalışma şartları Çalışma Bakanlığının konusu falan diye düşünebilirsiniz ama e-ticaretin en önemli unsuru bu. En niyetinde e-ticaret de sizin konunuz olduğuna göre bu motokuryelerle ilgili de bir miktar düzenleme ihtiyaçları vardır. Onların da yani hem menfaatlerinin korunması anlamında bir miktar daha gayretli olmanız gerekir diye düşünüyorum Sayın Bakanım.

Şimdi, bu Trentyol meselesini çok konuştuk, biliyorsunuz yani geçen yıl da söyledim ben bunu. Bu Trendyola ne yapıldı, hatırlayalım. Bu, kolay unutulacak bir mevzu falan değil. Biz burada birkaç milyar lira, işte toplumda bir sürü insanı ilgilendirecek konu için önerge veriyoruz, bütçelerde önergeler veriyoruz ya, bu akşam da olacak muhtemelen, buradaki arkadaşlar da bizim önergeleri reddediyorlar. Niye? İşte bütçeye ilave yük gelmesin filan diye. Bu Çinli Trendyolun -Mehmet Muş Bakan da geldi- onun Bakanlığı döneminde, ittifakla -bak, Mecliste bir tane daha böyle bir kanunun yoktur. 1 tane çekimser oy var, o arkadaş da yanlış kullanmış, o zaman bizim partidendi- bütün siyasi partilerin, oylamaya katılan herkesin olumlu oy kullandığı bir kanun geçirdik biz buradan, 2022'ydi herhâlde. Ondan sonra, bu kurum işte e-ticarette Amazonun Amerika'da karşılaştığı sıkıntılarla karşılaşılmasın, burada rekabetçi bir ortam olsun, işte tekelleşme olmasın, onu önlemeye yönelik, hatta küçük esnafı koruyan, kendi insanımızı koruyan, bize Mehmet Muş "Bu, yerli ve millî bir kanundur." dedi. herkes, yani HDP dâhil -o zaman için HDP dâhil demek daha anlamlıydı şimdi HDP ile AK PARTİ'nin sık ilişkileri olduğu için şimdi bir miktar HDP'nin, orada olumlu oy kullanması o kadar belki yadırganacak bir şey değil ama- herkesin, hepimizin olumlu oy kullandığı -ben de Grup Başkan Vekiliydim o dönemde- bir kanundu bu. Siz ne yaptınız bu kanunu? Sizin Bakanlığınız döneminde bu kanun delindi. Bu kanunun en önemli maddesi, rekabeti sağlamaya yönelik olarak lisans bedeli meselesiydi işte, fakat bu kanunu deldiniz ve bir de o kadar çirkin dediniz ki işte yatırımını 4 defa 4'le çarptınız, ihracatı 3'le çarptınız, bilmem şununu bununu çarptınız tam böyle Trendyola denk bir şey getirdiniz ve 46 milyar liraydı 2025'in Martında ödeyeceği lisans bedeli, yaklaşık 1,5 milyar dolar, bugünkü parayla 75 milyar lira civarında, o paradan kurtardınız, Çinli Trendyolun

cebine koydunuz parayı ve şu anda Çinli Trendyol piyasada TEKEL hâline geldi, milleti de böyle sömürüyor. Yüzde 40 komisyon olur mu ya? Yani yapmayın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkürler Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Size söz verirsem herkese vermek durumunda kalırım.

ERHAN USTA (Samsun) - Peki, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, öğlen yemeği için görüşmelere 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.29